

PRZEMYSŁAW KRYSTIAN FARYŚ**Wydział Technologii Materiałowych
i Wzornictwa Tekstyliów
Politechniki Łódzkiej****BADANIA ODZIEŻY NARUSZAJĄCEJ PRAWA
WŁASNOŚCI INTELEKTUALNEJ W ASPEKCIE
OBROTU NA POLSKIM RYNKU I OCENY
JEJ WARTOŚCI UŻYTKOWEJ**

Praca doktorska poświęcona jest analizom i badaniom na temat problematyki obrotu odzieżą naruszającą prawa własności intelektualnej na przykładzie polskiego rynku. Niniejsze opracowanie stanowi skrót rozprawy doktorskiej.

Pierwszą część pracy doktorskiej poświęcono kształtowaniu się szeroko rozumianych praw ochrony własności intelektualnej w ujęciu historycznym, ewolucji zasad kształtowania i oceny ogólnej jakości tekstyliów wytwarzanych na przestrzeni wieków oraz kreowaniu marek odzieżowych i zabezpieczaniu ich przed podrabianiem.

Następnie w pracy dokonano analizy współczesnego rynku produkcji odzieży w Polsce na podstawie danych statystycznych. Przedstawiono i omówiono rozmiar rynku produkcji i handlu odzieżą w Polsce. Scharakteryzowano polski handel zagraniczny tekstyliami.

W dalszej części pracy skupiono uwagę na skali obrotu podrabianą odzieżą w Polsce i metodami przeciwdziałania temu zjawisku, na tle polityki handlowej Unii Europejskiej. Opierając się na danych statystycznych przedstawiono i zanalizowano m.in. wielkość i wartość zatrzymywanej w Polsce odzieży naruszającej prawa własności intelektualnej, jak i źródła pochodzenia tego rodzaju odzieży.

Przeprowadzono także pilotażowe badania ankietowe skierowane do polskich producentów odzieży i użytkowników, w celu zanalizowania m.in. stopnia świadomości problematyki obrotu podrobioną odzieżą.

Ostatnia część pracy dotyczyła porównawczej organoleptycznej i instrumentalnej oceny jakości wykonania i wartości użytkowej przykładów podrobionej i oryginalnej odzieży, występującej aktualnie na polskim rynku. W tym celu przeprowadzono organoleptyczną ocenę odzieży pod kątem jakości wykonania oraz instrumentalną analizę składu surowcowego i struktury tworzących odzież tekstyliów. Wykonano badania podstawowych właściwości użytkowych i estetycznych, takich jak: komfortu biofizycznego kreowanego przez materiał, poprzez ocenę przewodności oraz wymianę strumienia ciepła i wilgoci, komfortu sensorycznego z wykorzystaniem systemu Kawabaty do oceny chwytu

całkowitego, określenie skłonności do mechacenia i pillingu oraz odporności wybarwień na czynniki mokre – wodę, pranie, pot alkaliczny i kwaśny, jak również odporności wybarwień na czynniki termiczne oraz trwałość wybarwień na światło.

W oparciu o uzyskane wyniki badań i analiz dokonano wyboru wskaźników jakościowych, pomocnych w porównawczej ocenie jakości podrobionej odzieży w stosunku do odzieży oryginalnej w zakresie jej budowy, cech użytkowych i wizualnych.

1. WPROWADZENIE

Odzież może być i jest podrabiana. Wprowadzenie na rynek nielegalnych wyrobów z podrobionymi znakami towarowymi, krojem, rodzajem materiału czy nawet deseniem, narusza prawa własności intelektualnej producenta. Obrót takimi produktami niesie ze sobą szereg negatywnych skutków dla całego rynku handlu odzieżą. Straty wynikające z obrotu odzieżą naruszającą prawa własności intelektualnej dotyczą nie tylko producentów, ale również samych użytkowników odzieży, którzy narażeni są na nabycie niepełnowartościowego, podrobionego produktu.

Problematyka obrotu odzieżą naruszającą prawa własności intelektualnej (charakterystyka i skala problemu, negatywne oddziaływania i przeciwdziałania), została omówiona w pracy na przykładzie polskiego rynku, jak i na tle wspólnotowego rynku Unii Europejskiej. Zestawienie i omówienie danych statystycznych wskazujących na skalę problemu podrabiania odzieży jest niezbędne, aby w pełni scharakteryzować wieloaspektową istotę i znaczenie badań nad odzieżą naruszającą prawa własności intelektualnej.

Dalsze, przedstawione w pracy badania ankietowe przeprowadzone wśród polskich konsumentów na temat świadomości nabywania i użytkowania oryginalnej i podrabianej odzieży, zestawione z badaniami ankietowymi skierowanymi do polskich producentów odzieży na temat wpływu obrotu podrabianą odzieżą na funkcjonowanie ich firm, pozwoliły poznać i przeanalizować problemy związane z produkcją, obrotem i konsumpcją podrabianej odzieży w Polsce, widziane od strony producentów i użytkowników.

Badania te, wraz z przeprowadzoną w pracy analizą historyczną procederu podrabiania produktów pozwalają na prezentację szerokiego spektrum wzajemnych zależności pomiędzy rynkiem produkcji, handlem a rynkiem konsumentów, gdzie na tych polach aspekty różnic w jakości wykonania i właściwościach użytkowych, zarówno wyrobów oryginalnych, jak i naruszających prawa własności intelektualnej, są istotne.

O ile znak towarowy w jego zastrzeżonej i chronionej formie można podrobić, mniej lub bardziej sprawnie, nasuwają się pytania czy można również podrobić

wartość użytkową oryginalnej odzieży – jego jakość wykonania oraz komfort użytkowania, który będzie odczuwany przez użytkowników?

2. CEL I TEZA PRACY DOKTORSKIEJ

Główny cel pracy doktorskiej

Przedstawienie skali problematyki obrotu odzieżą naruszającą prawa własności intelektualnej w Polsce oraz scharakteryzowanie tej odzieży pod kątem jakości wykonania i właściwości użytkowych.

W celu ochrony rynku i użytkowników przed negatywnymi skutkami obrotu podrabianą odzieżą, istnieje możliwość porównawczego zbadania właściwości użytkowych odzieży oryginalnej i podrabianej oraz opracowania syntetycznych wskaźników jakościowych, pozwalających na obiektywną ocenę relacji ich jakości.

Teza pracy doktorskiej

Odzież jest podrabiana i wprowadzana do obrotu handlowego, co narusza prawa własności intelektualnej.

3. HISTORIA PRAW OCHRONY WŁASNOŚCI INTELEKTUALNEJ W OGÓLNYM ZARYSIE

Sprawa naruszania i ochrony własności intelektualnej, w ujęciu historycznym, jest prezentowana przede wszystkim na przykładzie twórczości literackiej.

Mówiąc, w ogólnym ujęciu, o historii ochrony własności intelektualnej wytwarzanych dóbr, można zauważyć, że kształtowanie się zasad na ten temat rodziło się w wyniku niezdefiniowanej walki prawnej na przestrzeni wielu lat.

Dopiero w XVIII wieku, w epoce oświecenia zaczęto łączyć ochronę praw autorów do swoich dzieł (to jest najróżniejszych wytworów ich pracy umysłowej i fizycznej) z interesem publicznym, a więc przestrzenią publiczną, w której dane dzieło funkcjonuje (jest użytkowane) i prawami ogółu społeczeństwa, w tym państwa, do korzyści płynących z tego dzieła.

Już w starożytności funkcjonowało słowo plagiat jako określenie podszywania się pod nieswoje dzieło.

Starożytni słowo plagiat zaczerpnęli z łacińskiego słowa *plagium*, które oznaczało zniewolenie człowieka¹.

W średniowieczu nie można było mówić o autorskich prawach własności, ponieważ w kulturze wieków średnich autorzy wszelakich dzieł (malarzskich,

¹ Stowarzyszenie Autorów ZAiKS,

http://zaiks.org.pl/220,0,54_krotka_historia_prawa_autorskiego, dostęp z dnia 26.06.2012 r.

architektonicznych, literackich itd.) byli najczęściej anonimowi. Ówczesna nauka kościoła katolickiego podkreślała pokorę człowieka względem Boga, jako jedynego stwórcy dzieł na Ziemi. Osobom świeckim nie wypadało pisać „wielkich dzieł” i podpisywać się pod nimi własnym imieniem i nazwiskiem. Zapewne sporym utrudnieniem w identyfikacji autora był również fakt, że nie funkcjonowały wówczas nazwiska, a tylko imiona połączone na przykład z miejscem pochodzenia. W takiej rzeczywistości nie mogła w pełni zacząć się kształtować świadomość twórców do praw osobistych do dzieł, które stworzyli.

Wynalezienie przez Jana Gutenberga w 1455 roku druku zrewolucjonizowało rynek wydawania książek oraz stworzyło nowy grunt, na którym mogła zacząć rozwijać się problematyka ochrony własności dzieł (w tym przypadku dzieł literackich), jak i praw do ich kopiowania, które mogło być teraz przeprowadzane szybko, tanio i sprawnie. Tworzyły się na przykład duże korporacje księgarzy, którzy wymuszali monopol na druk wybranych dzieł literackich, nadawany w ramach przywilejów (między innymi prawo ustanowione przez parlament brytyjski w 1662 r.)².

Pierwsza ustawa o prawach autorskich narodziła się na ziemi brytyjskiej, był to tak zwany **Statut Królowej Anny (z ang. *Statute of Anne*) z 1709 roku**. Zbiór praw zawartych w statucie regulował kwestie ochrony własności literackiej i artystycznej w ujęciu interesu prywatnego twórców dzieł, jak i publicznego. Ustawa zakładała między innymi ustalony czas ochrony praw własności poprzez określenie okresu trwania monopolu na wyłączny przedruk zakupionej od autora przez księgarza książki. Okres ochrony praw autorskich miał trwać 14 lat dla nowych książek i 21 lat dla dawniejszych dzieł³, a po tym czasie dane dzieło literackie, mogło być powszechnie kopiowane. W statutach określono również, że każda praca człowieka podlega ochronie praw własności bez znaczenia, czy są to dzieła pracy fizycznej czy umysłowej.

Kolejne, przełomowe ustawy z zakresu praw ochrony własności intelektualnej zostały wprowadzone we Francji. W 1791 i 1793 roku, między innymi dzięki postulatowi twórców pierwszej encyklopedii powszechnej, takich jak Diderot i Wolter, wprowadzono w życie dwie ustawy regulujące przepisy o wystawianiu dzieł w teatrach, jak również o obrocie dziełami i prawami do nich.

W Konstytucji Stanów Zjednoczonych z 1787 roku, w myśl zasady jednoczesnej ochrony interesów publicznych i prywatnych płynących z praw autorskich do dzieł, w artykule I, §8, ust. 8 konstytucji napisano, że Kongres ma prawo: „popierać rozwój nauki i użytecznych umiejętności przez zapewnienie na określony

² Krajewski Andrzej, „Krwio pijcy kontra złodzieje”, *Newsweek* nr 6, 2012, ss. 56-58.

³ Michalak Arkadiusz, *Interes publiczny i jego oddziaływanie na powstanie, treść i wykonywanie praw własności intelektualnej*, monografie prawnicze, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2012, ss. 2-16.

czas autorom i wynalazcom wyłącznych praw do ich dzieł czy wynalazków”⁴. Od chwili podpisania i wejścia w życie konstytucji wszystkie następne ustawy o prawie autorskim, czy szerzej ujmując – o prawie własności intelektualnej, muszą jednocześnie służyć pogłębianiu wiedzy i nauki, aby nie stać się przepisami niekonstytucyjnymi. Dotyczy to również współczesności, ponieważ konstytucja Stanów Zjednoczonych Ameryki, wraz z 27 poprawkami do niej, funkcjonuje po dziś dzień.

W pierwszej połowie XIX wieku kontynuowano wprowadzanie prawnych przepisów ochrony praw autorskich w poszczególnych krajach. Obok prac zmierzających do ochrony interesu publicznego, nie brakowało również rozwiązań ustanawiających lub wydłużających okres prawnej ochrony dzieł.

Ciekawym przykładem poważnych rozważań na temat połączenia własności autorskich twórców i w pewnym sensie „swobodnego” korzystania z tego dzieła przez innych ludzi, może być ustawa z 1846 roku, która zaczęła funkcjonować w Austrii. Pozwalała ona na pewne, ograniczone korzystanie z chronionych literackich utworów, na przykład poprzez cytowanie ich fragmentów. Podobnie regulowana była kwestia dzieł muzycznych⁵.

Druga połowa XIX wieku przyniosła pierwsze przykłady umów międzynarodowych regulujących prawa autorskie. Było to podyktowane wzrostem handlu międzynarodowego i niestety coraz liczniejszymi przypadkami obrotu wyrobami i dziełami z krajów, w których nie funkcjonowały przepisy ochronne, gdzie mogły być one bezkarnie kopiowane i rozpowszechniane w krajach, w których te dzieła były chronione.

Przykładem może być **Konwencja Berneńska o ochronie dzieł literackich i artystycznych z 9 września 1886 r.** Jej postanowienia dotyczyły ochrony praw autorów na gruncie międzynarodowym. Zezwalała ona np. na cytowanie fragmentów chronionych dzieł literackich do celów edukacyjnych czy naukowych⁶.

Równolegle z rodzącymi się przepisami ochrony praw autorskich, pojawiały się normy prawne odnoszące się do tworzenia, rejestracji i ochrony znaków towarowych. Stosowano je już w starożytności i określały one nie tylko wytwórcę, lecz również pełniły rolę reklamy oraz świadectwa dobrej jakości i autentyczności. Podobnie w średniowieczu znakami towarowymi były tzw. plomby, które mogły widnieć przy produktach, dzięki nadaniu przywileju do ich używania. Ówczesne plomby towarowe związane były z funkcjonowaniem cechów rzemieślniczych.

Warto zauważyć, że już w dawnych wiekach, prawa o znakach towarowych miały za zadanie przede wszystkim ochronę konsumentów przed nieuczciwym wprowadzeniem ich w błąd w wyniku oznaczenia podróbki znakiem innego

⁴ Tekst Konstytucji Stanów Zjednoczonych Ameryki, Biblioteka Sejmowa, <http://libr.sejm.gov.pl/tek01/txt/konst/usa.html>, dostęp z dnia 27.06.2012 r.

⁵ Michałak Arkadiusz, op. cit., ss. 2-16.

⁶ Tamże, ss. 2-16.

producenta. W drugiej kolejności znak towarowy miał chronić wytwórcę przed podróbkami⁷.

Szereg ustaw o znakach towarowych pojawiło się w XIX wieku, wraz ze wzrostem industrializacji Europy i Stanów Zjednoczonych Ameryki oraz zaistnieniem handlu międzynarodowego. W przepisach w latach 1857, 1858, 1862, 1874 ustanowionych kolejno we Francji, Austrii, Anglii i Niemczech podnoszono, iż znak towarowy ma służyć klientom, ale również chronić interesy producentów. Znak towarowy postrzegano już jako nieodłączny element wyrobu, określający jego oryginalność, który w handlu jest konieczną zasadą chroniącą rynek producentów i konsumentów.

Ustawą regulującą przepisy odnośnie znaków towarowych na ogólnym poziomie międzynarodowym, była **Paryska Konwencja Związkowa o ochronie własności przemysłowej z marca 1883 roku i porozumienie madryckie z kwietnia 1891 roku** o międzynarodowej ochronie znaków towarowych i przeciwdziałaniu fałszywym oznaczeniom pochodzenia towarów⁸.

W Polsce prawne regulacje ochrony własności intelektualnej nie mogły się kształtować wraz z rodzącymi się w XIX wieku w innych krajach Europy przepisami, ponieważ kraj był pod zaborami. Obowiązujące na polskich ziemiach prawa były prawami zaborców.

Po odzyskaniu niepodległości w 1920 roku w Ministerstwie Sztuki i Kultury podjęto dyskusję nad przyszłą treścią **polskiej ustawy o prawach autorskich, która została wprowadzona w życie 29 marca 1926 roku** (oryginalna nazwa ustawy: *Ustawa o Prawie Autorskiem*). Autorem ustawy był prof. Fryderyk Zoll. Profesor był również autorem *Ustawy o Ochronie Wynalazków, Wzorów i Znaków Towarowych z 1928 roku*. Ustawa bardzo szczegółowo opisywała zasady rejestracji i ochrony wynalazków, wzorów (użytkowych i zdobniczych) oraz znaków towarowych, wraz z przepisami karnymi oraz postępowanie w przypadku naruszenia tychże praw⁸. Obie ustawy były uważane za bardzo nowoczesne.

W wyzwolonej Polsce powstał pierwszy **Związek Autorów i Kompozytorów Scenicznych ZAiKS**, dbający również o prawa autorskie zrzeszonych w nim twórców. ZAiKS funkcjonuje po dziś dzień jako Stowarzyszenie Autorów ZAiKS.

W Polsce Ludowej, w zakresie ustaw dotyczących ochrony praw własności intelektualnej, funkcjonowała ustawa o prawie autorskim z 1952 roku, o prawie wynalazczym z 31 maja 1962 roku⁹, jak również o znakach towarowych

⁷ Tamże, ss. 29-30.

⁸ Internetowy System Aktów Prawnych, Kancelaria Sejmu RP, <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19280390384>, dostęp z dnia 04.07.2012 r.

⁹ Internetowy System Aktów Prawnych, Kancelaria Sejmu RP, <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19620330156&min=1>, dostęp z dnia 04.07.2012 r.

z 28 marca 1963 roku i osobne rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 29 stycznia 1963 w sprawie ochrony znaków zdobniczych¹⁰.

W 1956 roku narodziło się na krótko Stowarzyszenie Wynalazców Polskich, następnie, również na krótko, w 1980 roku Stowarzyszenie Wynalazców i Racjonalizatorów, a od 1989 roku po dziś dzień funkcjonuje Stowarzyszenie Polskich Wynalazców i Racjonalizatorów¹¹.

Przepisy o ochronie własności intelektualnej, w ramach funkcjonowania Unii Europejskiej, kształtowały się szczególnie poprzez politykę spójności, dostosowywania krajowych przepisów członków Wspólnoty w celu ich ujednolicenia i dotyczyły prawa ochrony własności intelektualnej, szczególnie w relacjach handlowych wewnątrz Unii Europejskiej oraz pomiędzy Wspólnotą a krajami trzecimi, spoza UE.

W 1994 roku podczas ósmej rundy negocjacyjnej tzw. **Rundy Urugwajskiej w ramach GATT** (*Układ Ogólny w sprawie Taryf Celnych i Handlu*), ogromnym sukcesem było powołanie do życia **Światowej Organizacji Handlu WTO** (skrót z ang. *World Trade Organization*), a wraz z nią kolejnych porozumień, które stworzyły trzy podstawowe filary funkcjonowania WTO, tj.¹²:

1. Układ ogólny na temat taryf celnych i handlu towarami (**GATT**).

GATT towarzyszyły załączniki, w tym specjalny załącznik w sprawie tekstyliów i odzieży **ATC** (skrót z ang. *Agreement on Textile and Clothing*).

2. Układ ogólny odnośnie handlu usługami (**GATS**).

3. Porozumienie w sprawie ochrony praw własności intelektualnej w handlu (**TRIPS**).

Porozumienie narodziło się i zostało wypracowane podczas Rundy Urugwajskiej.

Wszyscy członkowie Światowej Organizacji Handlu (w tym Unia Europejska), są zobowiązani do przestrzegania powyższych przepisów.

TRIPS – Porozumienie w sprawie Handlowych Aspektów Praw Własności Intelektualnej (z ang. *Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights*), funkcjonuje również obecnie. Wszyscy członkowie WTO muszą respektować ustalenia, jakie narzuca TRIPS, tj. **zasady niedyskryminacji (tzw. KNU i KN)** również w zakresie szeroko rozumianych praw ochrony własności intelektualnej, które w TRIPS obejmują¹³:

¹⁰ Internetowy System Aktów Prawnych, Kancelaria Sejmu RP, <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19630080045>, dostęp z dnia 04.07.2012 r.

¹¹ Stowarzyszenie Polskich Wynalazców i Racjonalizatorów, <http://polskiewynalazki.pl/?page=19>, dostęp z dnia 04.07.2012 r.

¹² Lasiński-Sulecki Krzysztof – redakcja, *Prawo celne. Międzynarodowe, wspólnotowe, polskie*, 2. wydanie zaktualizowane i rozszerzone, Wydawnictwo Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., Warszawa 2009, ss. 42-43.

¹³ Lasiński-Sulecki Krzysztof – redakcja, op. cit., ss. 50-54.

1. Prawa autorskie i pokrewne do dzieł, utworów.
2. Znaki towarowe.
3. Wzory przemysłowe.
4. Oznaczenia geograficzne.
5. Patenty.
6. Wzory budowy układów scalonych.
7. Informacje niejawne.

Treść porozumienia opiera się w dużym stopniu na wcześniejszych konwencjach, tj. na Konwencji Berneńskiej z dnia 24 lipca 1971 r. o ochronie dzieł literackich i artystycznych i Konwencji Paryskiej z dnia 14 lipca 1967 r. o ochronie własności przemysłowej¹⁴.

Zasada niedyskryminacji, w myśl porozumienia TRIPS w ramach funkcjonowania WTO, polega na traktowaniu wszystkich partnerów handlowych, w handlu międzynarodowym (KNU), jak i krajowym (KN) na takich samych zasadach. Wszelkie przywileje, ulgi dotyczące obrotu towarami oraz producentów uczestniczących w imporcie, jak i eksporcie, muszą być jednakowe dla wszystkich członków WTO. Import i eksport produktów przez dany kraj musi przebiegać na takich samych warunkach, jak import i eksport podobnych produktów pochodzących z innego kraju.

Zasady te mają za zadanie uniemożliwić dyskryminację podobnych produktów w zależności od kraju ich pochodzenia, umożliwiając tym samym utrzymanie uczciwego i konkurencyjnego rynku handlu.

Ochrona praw własności intelektualnej, towarzysząca obrotowi towarami, musi być respektowana na takich samych zasadach przez wszystkie państwa wchodzące w skład WTO.

W ramach funkcjonowania Unii Europejskiej, powołano **w dniu 21 grudnia 1988 roku Dyrektywę UE nr 89/104 – ustawę o znakach towarowych**, która miała za zadanie uregulowanie przepisów o ochronie znaków towarowych we wspólnotowym rynku handlu wyrobami. W preambule dyrektywy zaznaczono, że jest ona ustanawiana w celu „...zbliżenia ustawodawstw Państw Członkowskich odnoszących się do znaków towarowych [...], ustawodawstwa w zakresie znaków towarowych aktualnie stosowane w Państwach Członkowskich zawierają różnice, które mogą przeszkadzać w swobodnym przepływie towarów i swobodzie świadczenia usług oraz mogą zakłócać konkurencję w ramach wspólnego rynku. Z tego względu oraz w związku z ustanowieniem i funkcjonowaniem

¹⁴ Dostęp do aktów prawnych Unii Europejskiej,
[http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:11:21:21994A1223\(17\):PL:PDF](http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=DD:11:21:21994A1223(17):PL:PDF),
dostęp z dnia 03.07.2012 r.

rynku wewnętrznego niezbędne jest zbliżanie ustawodawstw Państw Członkowskich...”¹⁵.

Wspólnota dnia 20 grudnia 1993 roku, wydała również **Rozporządzenie nr 40/94 w sprawie wspólnotowego znaku towarowego**, gdzie między innymi w preambule można przeczytać, że wszelkie przepisy regulujące rejestrację i ochronę znaków towarowych są jedną z nierozdzielnych części integracji rynków państw członkowskich w unijnym rynku. Należy w tym miejscu przytoczyć następujący fragment preambuły: „...dodatkowo muszą być stworzone warunki prawne, które pozwolą przedsiębiorstwom na dostosowanie ich działalności produkcyjnej oraz dystrybucyjnej lub świadczenia usług do skali wspólnotowej; w tym celu znaki towarowe pozwalające na odróżnienie towarów i usług przedsiębiorstw w ten sam sposób w całej Wspólnocie, bez względu na granice, powinny znaleźć się wśród instrumentów prawnych będących do dyspozycji przedsiębiorstw; działanie Wspólnoty wydaje się niezbędne dla osiągnięcia wymienionych celów Wspólnoty: działanie takie polega na ustanowieniu przepisów wspólnotowych dla znaków towarowych, na podstawie których przedsiębiorstwa mogą otrzymać w ramach jednolitego postępowania wspólnotowe znaki towarowe, którym przyznano jednolitą ochronę i które wywołują jednolite skutki na całym terytorium Wspólnoty...”¹⁶.

Obecnie przepisy regulujące wspólnotowy znak towarowy zawarte są w **rozporządzeniu Rady WE nr 207/2009 z dnia 26 lutego 2009 r.**

Zasada wspólnotowego znaku towarowego miała za zadanie ułatwić i zharmonizować procedury rejestracji i prawnej ochrony znaków towarowych, funkcjonujących jednocześnie we wszystkich krajach członkowskich Unii Europejskiej. Wcześniej było to niemożliwe, ponieważ istniały tylko krajowe znaki towarowe, regulowane jedynie na terenie państwa, w którym były zarejestrowane. Rejestracja wspólnotowego znaku towarowego oznacza automatyczną rejestrację i równą ochronę tego znaku na rynkach wszystkich państw Unii Europejskiej.

Wspólnotowe znaki towarowe (tak ważne w kwestiach podrabiania odzieży) oznaczane są skrótem CTM (z ang. *Community Trade Mark*) i we wszystkich 27 krajach Unii Europejskiej są rejestrowane w **Urzędzie Harmonizacji Rynku Wewnętrznego OHIM** (skrót z ang. *Office for Harmonization in the Internal Market*), poprzez bezpośrednią rejestrację w OHIM lub za pośrednictwem Urzędu Patentowego funkcjonującego w jednym z krajów członkowskich, który przesyła zgłoszenie do OHIM. Urząd Harmonizacji Rynku Wewnętrznego jest autonomiczną agencją podlegającą nadzorowi Komisji Europejskiej. Głównym zadaniem OHIM jest prowadzenie rejestracji wspólnotowych znaków towarowych

¹⁵ Dostęp do aktów prawnych Unii Europejskiej, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31989L0104:PL:HTML>, dostęp z dnia 04.07.2012 r.

¹⁶ Dostęp do aktów prawnych Unii Europejskiej, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:1994R0040:20070101:PL:PDF>, dostęp z dnia 04.07.2012 r.

i wzorów przemysłowych, czuwanie nad równymi zasadami ochrony tychże znaków na terenie całej Unii, pracami zmierzającymi do harmonizacji przepisów o rejestracji i ochronie znaków towarowych w poszczególnych krajach członkowskich UE.

4. HISTORIA KSZTAŁTOWANIA JAKOŚCI ORAZ KREOWANIA I OCHRONY MARKI W OGÓLNYM ZARYSIE

Szereg ciekawych informacji z zakresu historii produkcji i handlu odzieżą mogą przynieść opracowania poświęcone dziejom krawieckich cechów rzemieślniczych oraz zachowane archiwalia cechowe. Innymi, bardzo istotnymi źródłami wiedzy, mogą być opracowania poświęcone historii pierwszych domów mody, rodzącego się od połowy XIX wieku świata wysokiego krawiectwa tj. *haute couture*, czy historii narodzin i funkcjonowania domów towarowych.

Patrząc na historię mody od strony narodzin i kształtowania się procesu kreowania marek odzieżowych, ich podrabiania i przeciwdziałania temu, można zauważyć, że proces ten przebiegał w pięciu fazach, które następowały po sobie i które w konsekwencji wykrystalizowały teraźniejszy rynek produkcji odzieży, tworzenia marek odzieżowych i ich ochrony przed podrabianiem. W procesie tym można wyróżnić następujące fazy:

- I FAZA – starożytność-renesans – produkcja rzemieślnicza w cechach rzemieślniczych.
- II FAZA – XVII-1 poł. XIX wieku – produkcja rzemieślnicza na tle rewolucji przemysłowej.
- III FAZA – 1857-1918 – pierwsze domy mody, pierwsze marki odzieżowe, pierwsze metki odzieżowe.
- IV FAZA – 1919-1989 – wypieranie produkcji rzemieślniczej przez produkcję przemysłową.
- V FAZA – 1990-obecnie – rynek produkcji i marketingu odzieży oparty na globalnej sieci Internet.

Śledząc historię formowania się pierwszych cechów krawców czy sukienników i zadając sobie pytanie – dlaczego i po co powoływano je do życia? – można dojść do spostrzeżenia, że zakładano je przede wszystkim po to, aby w układzie organizacyjnym poszczególni rzemieślnicy, działający w strukturze cechu, łatwiej i sprawniej mogli wspólnie uzyskać wysoką, ustaloną jakość danego asortymentu wyrobów, a poprzez to stać się bardziej konkurencyjnymi na rynku.

Wypracowana przez cech rzemieślników wysoka jakość wytwarzanych dóbr, a wraz z tym uzyskana renoma, która przekładała się na rozpoznawalność wyrobów cechowych, mogła prowadzić w konsekwencji do prób podrabiania produktów, jakie wytwarzał cech rzemieślników.

Wszelkie zmiany, jakie następowały w procesie kształtowania metod wytwarzania odzieży, kreowania ich wartości, narodzin marek i zabiegów utrwalających wartość ubioru jako dobra luksusowego, były wypadkową szerokich zmian społecznych i technicznych, jakie zachodziły na przestrzeni wieków. Moda i wszystko to, co było i jest z nią związane, zawsze było i nadal pozostaje jednym z najbardziej wiernie odwzorowujących rzeczywistość „zwierciadeł”.

Szeroka problematyka ochrony rynku odzieżowego przed niekontrolowanym napływem wyrobów z zewnątrz, o niskiej jakości wykonania (odzieżą podrabianą), sięga daleko w głąb historii.

Z pewnością można byłoby przytoczyć wiele przykładów podobnych działań, również w kontekście handlu globalnego, ponieważ tekstylne szlaki handlowe o zasięgu kontynentalnym, a nawet międzykontynentalnym znane są już w starożytności i średniowieczu. Za przykład może posłużyć tzw. jedwabny szlak, będący drogą handlową łączącą Chiny z Europą, gdzie obok najcenniejszego wówczas surowca – jedwabiu – przewożono inne surowce i wyroby.

Na potrzeby niniejszej pracy należy jednak skupić się na czasach, kiedy obok powstających pierwszych praw ochrony własności intelektualnej, rzemiosło artystyczne zaczęło ścierać się z postępującą, w rytm rewolucji przemysłowej zapoczątkowanej w Zachodniej Europie na przełomie XVII i XVIII wieku, produkcją przemysłową, której pełen rozkwit nastąpił w połowie XIX wieku.

Pierwsze kolekcje odzieży konfekcyjnej datuje się na lata 30. i 40. XIX wieku. W porównaniu z odzieżą szytą u krawca na miarę, odzież konfekcjonowana miała być przede wszystkim tania, przeznaczona dla mas i co najważniejsze – dostępna „od ręki”. To na ich potrzeby opracowywano pierwsze kampanie reklamowe. Odzież ta cechowała się prostym krojem, niewyszukanymi tkaninami i stylem pasującym do gustu większości potencjalnych klientów. Na początku konfekcjonowano stroje męskie, a następnie codzienne stroje damskie i dodatki. Warto zaznaczyć, że ok. 1850 roku paryscy producenci konfekcji osiągnęli zyski na poziomie ok. 70% w porównaniu do zysków krawców¹⁷.

Patent Singera na maszynę do szycia jego konstrukcji z 1851 roku i kolejne jej ulepszenia jeszcze mocniej przyspieszyły ekspansję odzieży konfekcjonowanej na światowych rynkach. Singer zadbał również o to, aby jego innowacyjna maszyna, stała się dobrem dostępnym cenowo dla większości społeczeństwa.

Na postęp procesu uprzemysłowienia, wytwarzania, konfekcji odzieży i wielu innych produktów, w ramach rywalizacji pomiędzy producentami, miały wpływ wystawy światowe zapoczątkowane w XVIII wieku. Pierwszą, w pełni międzynarodową wystawą światową była tzw. Wielka Wystawa, która odbyła się w Londynie w 1851 roku (jej oficjalna nazwa brzmiała: Wystawa Powszechna

¹⁷ Boucher François, *Historia mody. Dzieje ubiorów od czasów prehistorycznych do końca XX wieku*, Wydawnictwo Arkady, ss. 369-371.

Przemysłu Wszystkich Narodów)¹⁸. Wystawy były organizowane co kilka lat (czasem nawet co roku) w wielkich miastach Europy i Stanów Zjednoczonych, później również w miastach innych kontynentów. Podczas ich trwania, producenci z całego świata, w pawilonach wystawienniczych mogli pokazywać swoje najlepsze produkty, jak również urządzenia do ich produkcji.

Wystawy służyły również wymianie doświadczeń pomiędzy producentami i przyczyniały się do rozwoju handlowej i technicznej współpracy na skalę międzynarodową.

Od strony tekstyliów, wystawy pozwalały prezentować wytwórcom ich najnowsze propozycje wizualno-technologiczne, formy dodatków czy najmodniejsze modele konfekcji. Sam proces przygotowywania przez producentów odzieży i innych produktów na ekspozycję na wystawie wymagał od nich zabiegów marketingowych w postaci reklamy, sposobu prezentacji i opisu. Rzeczy tak dziś oczywiste, wówczas były czymś nowym.

Coraz szerszy kontakt pomiędzy użytkownikami odzieży, producentami i projektantami, który przebiegał na wolnym, coraz bardziej powszechnym rynku produkcji i handlu, miał wpływ na kwestie kreowania pierwszych marek odzieżowych sygnowanych znakiem towarowym producenta oraz planowania, wytwarzania i ochrony własnej linii wzorniczej wypracowanej w przedsiębiorstwach. Na polu tych nowych działań zaczęła kształtować się problematyka podrabiania wyrobów odzieżowych i dyskusja na temat różnic jakości pomiędzy oryginałem a falsyfikatem.

Wraz z narodzinami, w drugiej połowie XIX wieku, pierwszych ekskluzywnych domów mody, których wyroby cechowały się najwyższą jakością i elegancją, coraz mocniej dostrzegano potrzebę kreowania marki w wyrobach odzieżowych.

Tak ekskluzywny, sławny i rozreklamowany we wszystkich gazetach dla kobiet dom mody, jak na przykład paryski dom mody Worth, nie mógł pominąć problemu podrabiania jego strojów i sygnowania podrabianymi metkami. Worth, już na początku lat 60. XIX wieku, jako pierwszy zaczął sygnować swoje wyroby metkami. Pierwsze metki były w formie stempla w kolorze złota, odcisnięte na wewnętrznym pasie stanika sukni. W końcu lat 80. XIX wieku stemplowane metki domu mody Worth zastąpiono metkami tkanymi¹⁹.

W celu jeszcze głębszej ochrony swoich sukien i dodatków do nich, w latach 80. XIX wieku, w domu mody Worth opracowano bardzo szczegółowy system oznakowania i katalogowania każdej sukni i dodatku, które wychodziły z salonu.

¹⁸ Giżka Sylwia, „Kształtowanie kulturowego wizerunku Polski na wystawach międzynarodowych w latach 1918-1939”, Culture.pl, http://www.culture.pl/baza-sztuki-pelna-tresc/-/eo_event_asset_publisher/eAN5/content/ksztaltowanie-kulturowego-wizerunku-polski-na-wystawach-miedzynarodowych-w-latach-1918-1939, dostęp z dnia 15.08.2012 r.

¹⁹ Coleman Ann Elizabeth, *The Opulent Era. Fashions of Worth, Doucet and Pingat*, Thames and Hudson and The Brooklyn Museum, 1989, ss. 107-108.

I tak, obok metki, każdy wyrób otrzymywał swój indywidualny numer, naniesiony ręcznie lub w formie stempla na cienkiej, bawełnianej, lnianej lub jedwabnej tasiemce, którą wszywano do strojów jednoczęściowych obok metki. W strojach dwuczęściowych oznakowanie występowało w dwóch miejscach – przy metce i wewnątrz spódnicy. Nie był to zwyczajny numer katalogowy, lecz kod cyfrowy, gdzie kombinacja cyfr oznaczała:

1. Rok powstania modelu ubioru.
2. Asortyment, z którego wywodzi się strój (strój wieczorowy, balowy, dzienny, wierzchni czy spodni itp.).
3. Rodzaj stroju (suknia, bluzka, płaszcz, dodatek do stroju itp.).
4. Numer klienta dla którego odzież została wykonana.
5. Sezon – wiosna, lato, jesień, zima (w domu mody Worth po raz pierwszy wprowadzono podział na sezony).
6. Indywidualny numer katalogowy modelu odzieży.

Numery katalogowe sukien zmieniały się co roku i były ujęte w formę przedziału liczbowego dla danego rocznika. I tak na przykład dla roku 1892 numery modeli sukien zamykały się w przedziale 64000-69000²⁰.

Metody podrabiania znaków towarowych umieszczonych na metkach w niektórych przypadkach łudząco przypominają współczesne praktyki podrabiania oznakowań towarów, gdzie obok łudząco podobnych, zdarzają się marnej jakości fałszyfikaty.

Wprowadzanie metek do strojów przez pierwszych dyktatorów mody było z pewnością wypadkową rosnącej świadomości ochrony wyrobów rzemiosła artystycznego i przemysłu przed nielegalnym kopiowaniem, której odzwierciedleniem były pierwsze europejskie ustawy o znakach towarowych, jakie wprowadzono w życie w drugiej połowie XIX wieku.

Jednak „ulica” w XIX czy XX wieku nie ubierała się wyłącznie w domach mody. Nie należy zapominać o wspomnianych już sklepach z odzieżą konfekcyjną, a następnie o pierwszych wielkich domach towarowych.

Wraz z rozwojem produkcji odzieży konfekcjonowanej, zaczęto wprowadzać ją do sklepów z galanterią, gdzie, obok materiałów i dodatków do strojów, można było nabyć proste modele odzieży.

Niektóre domy towarowe potrafiły również wypracować swoją własną „metkę”, którą sygnowane były ich modele odzieży.

Ochrona marek rozpoczęła się automatycznie wraz z chwilą ich powstania, a wielkie nazwiska, wokół których rodziła się pewna magia luksusu i innego, lepszego świata, od dawna kusiły nieuczciwych przedsiębiorców do kopiowania oryginalnych produktów.

²⁰ Tamże, s. 110, tabela „dresses and gowns”.

5. SKALA OBROTU PODROBIONĄ ODZIEŻĄ W POLSCE – METODY PRZECIWDZIAŁANIA TEMU ZJAWISKU

5.1. Działania służb policji, straży granicznej i wymiaru sprawiedliwości w odniesieniu do ochrony, kontroli i ścigania przestępstw z zakresu ochrony praw własności intelektualnej

Obok znaku towarowego funkcjonuje również wzór przemysłowy, który oznacza ochronę wzornictwa nowego wyrobu tj. jego formy wyrażonej konturem, konstrukcją, kształtem, jak i kolorystykę czy ornamentykę wyrobu przemysłowego, które nadają mu wartość nowości i indywidualny charakter.

W tekście **Rozporządzenia Rady Wspólnoty Europejskiej nr 1383/2003 z dnia 22 lipca 2003 r.** zostały wyjaśnione i rozgraniczone dwa określenia, które składają się na charakterystykę towarów naruszających prawa własności intelektualnej²¹.

Towary podrobione, czyli takie towary, które wraz ze swoim opakowaniem posiadają bez zezwolenia znaki towarowe ważnie zarejestrowane. Chodzi o znaki towarowe łudząco przypominające znaki towarowe innych marek lub posiadające ich charakterystyczne elementy, które w obrocie mogłyby skutecznie wprowadzać w błąd konsumentów co do konkretnej marki wyrobu opatrzonego takim znakiem towarowym.

Towary pirackie, czyli takie towary, które są kopią lub zawierają w sobie kopie wykonane bez zgody właściciela praw autorskich czy praw do wzoru przemysłowego i użytkowego.

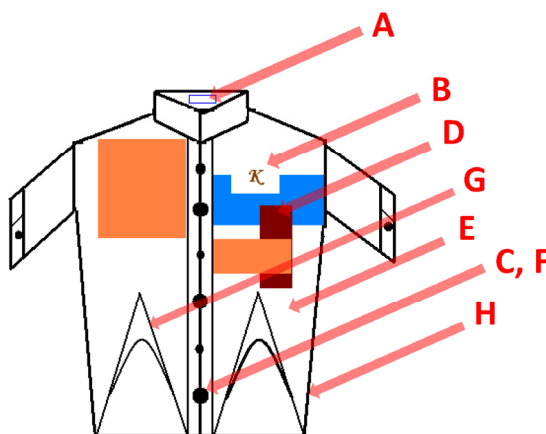
W praktyce, w wyrobach odzieżowych, naruszenia praw własności intelektualnej mogą dotyczyć:

1. Podrobienia znaków towarowych (tj. metek i innych oznaczeń identyfikujących markę, umieszczonych na odzieży oraz na opakowaniu).
2. Naruszenia praw własności do wzorów przemysłowych (tj. na przykład nielegalne skopiowanie wzoru tkaniny użytej w odszytej odzieży, skopiowanie lamówek dekorujących strój i nadających konkretną, zewnętrzną formę, skopiowanie nowego kroju, zestawień kolorystyczno-fakturowych zastosowanych na odzieży itp.).

Wyrób odzieżowy może podlegać ochronie praw własności intelektualnej w następującym, przykładowym zakresie (na przykładzie męskiej koszuli):

²¹ EUR-Lex, dostęp do aktów prawnych Unii Europejskiej, <http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?val=285854%3Acs&lang=pl&list=393157%3Acs%2C393156%3Acs%2C285854%3Acs%2C&pos=3&page=1&nbl=3&pgs=10&hwords=&checktext=c&heckbox&visu=>, dostęp z dnia 10.09.2012 r.

- Ochrony znaku towarowego:
 - A. metka,
 - B. dekoracyjna wszywka (pełniącą zarazem rolę np. ozdobnego, haftowanego lub w formie aplikacji emblematu umieszczonego na wyrobie),
 - C. guziki, jeśli np. na ich powierzchni znajduje się znak towarowy danego producenta.
- Ochrony wzoru przemysłowego:
 - D. nowy deseń (forma wzoru, kolorystyka, charakterystyczne zestawienie kolorystyczne itp.),
 - E. nowy rodzaj tkaniny (struktura i specyficzne własności),
 - F. nowa forma guzików,
 - G. nowy rodzaj i kompozycja dekoracyjnych zaszewek,
 - H. nowa forma (krój) całego modelu odzieży.
 oraz innego typu oznaczenia firmowe jak np. wszywki informacyjne, plakietki itp. oraz znaki towarowe widniejące na opakowaniach oraz sama zastrzeżona forma opakowania.

Rys. 1. Przykłady elementów odzieży, które mogą podlegać ochronie praw własności intelektualnej

Źródło: opracowanie własne.

Podstawą do rejestracji wytworu muszą być następujące przesłanki, wynikające wprost z **Ustawy o Prawie Własności Przemysłowej**:

Dla wzoru przemysłowego:

- zgłaszany wzór przemysłowy musi być nowy (nie może być on prezentowany publicznie aż do czasu rejestracji, a w chwili zgłoszenia wzoru do rejestracji żaden identyczny wzór również nie może być wcześniej upubliczniony) – art. 103,
- musi być on wytworem wykonanym technikami przemysłowymi lub rzemieślniczymi – art. 102 ust. 2,
- odznaczać się indywidualnym charakterem.

Dla znaku towarowego:

- zgłaszany znak towarowy musi być możliwy do przedstawienia w formie graficznej – na wyrobie i/lub jego opakowaniu – art. 120 ust. 1,
- może również posiadać formę dźwiękową – art. 120 ust. 2,
- rejestrowany znak towarowy pozwala odróżnić wyroby jednego producenta od wyrobów drugiego producenta – art. 120 ust. 1.
- nie narusza zasad porządku publicznego i dobrych obyczajów – art. 131 ust. 1 pkt. 2,
- nie jest identyczny lub podobny do zarejestrowanego oznaczenia geograficznego – art. 132 ust. 1. pkt. 1,
- nie wprowadza odbiorców w błąd co do postaci, rodzaju czy funkcji towaru, który ma oznaczać – art. 131 ust. 1 pkt. 3.

Ustawa o Prawie Własności Przemysłowej, w artykule 120 ust. 3 pkt. 3, określa definicję podrobionego znaku towarowego – „rozumie się przez to użyte bezprawnie znaki identyczne lub takie, które nie mogą być odróżnione w zwykłych warunkach obrotu od znaków zarejestrowanych, dla towarów objętych prawem ochronnym”.

W krajowym i zagranicznym obrocie handlowym, w odniesieniu do ochrony rynku przed towarami naruszającymi prawa ochrony własności intelektualnej, funkcjonują następujące instytucje czuwające nad ochroną i kontrolą rynku:

1. Ministerstwo Sprawiedliwości RP, a w ramach jego funkcjonowania: sądy rejonowe, okręgowe, apelacyjne.
2. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych RP, a w ramach jego funkcjonowania: służba policji, służba celna i służba straży granicznej.
3. Ministerstwo Finansów RP.
4. Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego RP.

Wśród międzynarodowych instytucji sprawujących ochronę i kontrolę, można wyróżnić między innymi:

1. Światową Organizację Handlu (WTO).
2. Unię Europejską (Komisja Europejska, Urząd Harmonizacji Rynku Wewnętrznego OHIM).

Aktualnie obowiązującymi w Polsce przepisami prawa, regulującymi kwestie praw własności intelektualnej do wyrobów i ochrony tychże towarów (w tym odzieży), przed ich podrabianiem, są²²:

1. **Wspólnotowy Kodeks Celny**, powołany do życia Rozporządzeniem Rady Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej Nr 2913/92 z dnia 12 października 1992 r. (Dz.Urz. WE L 302 z 19.10.1992 r. z późn. zm.).

²² Biuletyn Informacji Publicznej Izby Celnej w Warszawie, ochrona praw własności intelektualnej,

http://bip.warszawa.ic.gov.pl/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=86&Itemid=628, dostęp z dnia 10.09.2012 r.

W chwili przystąpienia Polski do Unii Europejskiej 1 maja 2004 roku, Wspólnotowy Kodeks Celny stał się również polskim kodeksem celnym, zastępując tym samym, obowiązujący od 1997 roku, krajowy kodeks celny.

2. Porozumienie **TRIPS** na temat handlowych aspektów ochrony praw własności intelektualnej i jej **zasady niedyskryminacji (tzw. KNU i KN)**.
3. Układ ogólny odnośnie taryf celnych i handlu towarami **GATT**.
4. **Rozporządzenie Rady (WE) nr 1383/2003** z dnia 22 lipca 2003 r. dotyczące działań organów celnych skierowanych przeciwko towarom podejrzanym o naruszenie niektórych praw własności intelektualnej oraz środków podejmowanych w odniesieniu do towarów, co do których stwierdzono, że naruszyły takie prawa.
5. **Prawo Własności Przemysłowej**, ustawa z dnia 30 czerwca 2000 r. (Dz.U. z 2003 r. nr 119 poz. 1117 z późn. zm.)²³.
6. **Ustawa o Prawie Autorskim i Prawach Pokrewnych** z dnia 4 lutego 1994 r. (Dz.U. z 2000 r. nr 80 poz. 904 z późn. zm.)²⁴.
7. **Kodeks Karny** z dnia 6 czerwca 1997 r. (**Dz.U. 1997 nr 88 poz. 553**)²⁵.

Odnośnie problematyki naruszania praw własności intelektualnej, dotyczących odzieży, aktualnie najczęściej zastosowanie mają następujące przepisy prawa:

- **Rozporządzenie Rady (WE) nr 1383/2003** z dnia 22 lipca 2003 r.
Reguluje ono kwestie możliwości i procedury zatrzymań przez służby celne wszystkich krajów członkowskich Unii Europejskiej, towarów (w tym odzieży), co do których zachodzi podejrzenie, że naruszają one prawa własności intelektualnej.
- **Prawo Własności Przemysłowej** z dnia 30 czerwca 2000 r., gdzie w odniesieniu do ochrony odzieży, szczególne zastosowanie mają przepisy odnośnie rejestracji wzorów przemysłowych i znaków towarowych, w tym następujące artykuły tej ustawy:
– **art. 305, art. 306, art. 308, art. 309**.
- **Kodeks Karny** z dnia 6 czerwca 1997 r., gdzie w odniesieniu do ochrony odzieży (w kwestii podrabiania ich znaków towarowych), szczególne zastosowanie posiada **art. 306 kk**, w brzmieniu – „Kto usuwa, podrabia lub przerabia znaki identyfikacyjne, datę produkcji lub datę przydatności towaru lub urządzenia, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3”.

Jeśli odzież (lub inny wyrób), posiada wspólnotową ochronę swojego znaku towarowego lub wzoru przemysłowego, zarejestrowanego w **Urzędzie Harmonizacji Rynku Wewnętrznego OHIM w Alicante w Hiszpanii (Office for**

²³ Internetowy System Aktów Prawnych, Kancelaria Sejmu RP, <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20010490508>, dostęp z dnia 10.09.2012 r.

²⁴ Golat Rafał, *Prawo autorskie. Komentarz dla praktyków*, Ośrodek Doradztwa i Doskonalenia Kadr Sp. z o.o., Gdańsk 2008.

²⁵ Porzecka Barbara – redakcja, *Kodeks Karny, Kodeks Postępowania Karnego, Kodeks Karny Wykonawczy, Koszty Sądowe Karne*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2004.

Harmonization in the Internal Market), wówczas podlega zharmonizowanej, i jednolitej na całym terytorium Unii Europejskiej, ochronie prawnej, którą reguluje²⁶:

Dla wspólnotowych znaków towarowych (**CTM – Community Trade Mark**)

- Rozporządzenie Rady (WE) nr 207/2009 z dnia 26 lutego 2009 r. w sprawie wspólnotowego znaku towarowego.

Dla wspólnotowego wzoru przemysłowego (**RCD – Registered Community Design**)

- Rozporządzenie Rady (WE) nr 6/2002 z dnia 12 grudnia 2001 r. w sprawie wzorów wspólnotowych.

5.2. Skala obrotu podrabianą odzieżą na przykładzie granic Unii Europejskiej

Coroczne raporty Komisji Europejskiej, w których zestawiane są ze sobą dane statystyczne na temat zatrzymań towarów (dokonanych przez unijne służby celne i graniczne na podstawie Rozporządzenia Rady (WE) nr 1383/2003), naruszających prawa własności intelektualnej, redagowane dzięki danym spływającym ze wszystkich krajów członkowskich Unii Europejskiej (w tym z Polski) wskazują, że głównymi krajami pochodzenia najróżniejszych towarów (w tym odzieży), naruszających prawa własności intelektualnej, są²⁷:

Co do **ilości** zatrzymanych na granicach UE ogółu artykułów (w tym odzieży) w 2011 roku:

1. Na **pierwszym miejscu – Chiny** (72,95% wszystkich zatrzymań produktów naruszających prawa własności intelektualnej).
2. Na **drugim miejscu – Hong Kong** (7,67% wszystkich zatrzymań produktów naruszających prawa własności intelektualnej).
3. Na **trzecim miejscu jeden z krajów UE – Grecja** (4,79% wszystkich zatrzymań produktów naruszających prawa własności intelektualnej).

Miejsce czwarte i piąte zajmują kolejno Indie i Zjednoczone Emiraty Arabskie (3,29% i 2,8% wszystkich zatrzymań produktów naruszających prawa własności intelektualnej).

²⁶ Urząd Patentowy RP, zgłaszanie i rejestracja znaków towarowych oraz wzorów przemysłowych w UE, projekt upowszechniania wiedzy, http://uprp.pl/Polski/Wiadomosci+i+ogloszenia/wspolpraca+miedzynarodowa/uprp_ohim.htm, dostęp z dnia 11.09.2012 r.

²⁷ Komisja Europejska, *Taxation and customs union, Report on EU customs enforcement of intellectual property rights. Results at the EU border 2011*, s. 15. http://ec.europa.eu/taxation_customs/customs/customs_controls/counterfeit_piracy/statistics/index_en.htm, http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/customs/customs_controls/counterfeit_piracy/statistics/2012_ipr_statistics_en.pdf, dostęp z dnia 04.10.2012 r.

Co do **wartości** zatrzymanych na granicach UE ogółu artykułów (w tym odzieży) w 2011 roku:

1. Na **pierwszym miejscu – Chiny** (70,93% wszystkich zatrzymań produktów naruszających prawa własności intelektualnej).
2. Na drugim miejscu – Hong Kong (12,65% wszystkich zatrzymań produktów naruszających prawa własności intelektualnej).
3. Na trzecim miejscu – Turcja (2,84% wszystkich zatrzymań produktów naruszających prawa własności intelektualnej).

Miejsce czwarte i piąte zajmują kolejno Niemcy i Grecja (2,45% i 2,12% wszystkich zatrzymań produktów naruszających prawa własności intelektualnej).

Przy wyszczególnieniu wyrobów odzieżowych, spośród ogółu produktów zatrzymywanych jako podróbki, proporcje wskazujące główne kraje pochodzenia tychże produktów układają się podobnie²⁸.

Odzież (wszystkie asortymenty), naruszająca prawa własności intelektualnej najczęściej pochodzi z **Chin** (81,18% wszystkich zatrzymań produktów naruszających prawa własności intelektualnej za rok 2011), następnie z **Turcji i Singapuru** (5,89%, 3,15% wszystkich zatrzymań produktów naruszających prawa własności intelektualnej za rok 2011).

Mówiąc o dodatkach do odzieży, takich jak na przykład paski, czapki i krawaty, głównymi krajami pochodzenia tychże akcesoriów odzieżowych, będących podróbkami, są głównie **Chiny** (86,22% ilości wszystkich zatrzymań tego rodzaju produktów naruszających prawa własności intelektualnej za rok 2011), a następnie **Tajwan i Grecja** (6,37% i 3,93% ilości wszystkich zatrzymań tego rodzaju produktów naruszających prawa własności intelektualnej za rok 2011).

W 2011 roku na granicach Unii Europejskiej zarejestrowano blisko **13 tysięcy przypadków zatrzymań odzieży** naruszającej prawa własności intelektualnej (12.708 przypadków), podczas których zabezpieczono **ponad 4 miliony sztuk** najróżniejszej odzieży (4.036.781 sztuk), o łącznej wartości (w przeliczeniu tychże podróbek na rynkową wartość detaliczną oryginalnych produktów, które podrabiają), wynoszącej ponad 123 milionów euro (123.540.677 euro).

W tym samym czasie, na granicach UE, odnotowano ponad 2 tysiące zatrzymań różnego rodzaju dodatków do odzieży (2.391 przypadków), gdzie zabezpieczono blisko 800 tysięcy przedmiotów z tego asortymentu (787.457 sztuk). Wartość zatrzymanych przedmiotów oszacowano (w przeliczeniu tychże podróbek na rynkową wartość detaliczną oryginalnych produktów, które podrabiają), na kwotę ponad 41 milionów euro (41.075.332 euro).

²⁸ Komisja Europejska, *Taxation and customs union, Report on EU customs enforcement of intellectual property rights. Results at the EU border 2011*, s. 21-27.
http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/customs/customs_controls/counterfeit_piracy/statistics/2012_ipr_statistics_en.pdf, dostęp z dnia 05.10.2012 r.

Podrabianie odzieży to często naruszanie praw własności intelektualnej do metek i innych oznaczeń producentów odzieży i logotypów marki. Spośród wszystkich zatrzymanych w 2011 roku na granicach UE **metek, wszywek i innego rodzaju etykiet**, naruszających prawa własności intelektualnej, najwięcej pochodziło z **Chin** – spośród wszystkich zatrzymań tego rodzaju wyrobów stanowiły one udział w wysokości aż 65,78%. Drugim, najczęściej występującym krajem pochodzenia była **Turcja** (10,62%), a następnie **Hong Kong** (10,05%).

Mówiąc o rosnącej skali procederu wprowadzania na rynek Unii Europejskiej podrabianych produktów, należy przytoczyć ogólne dane statystyczne, obrazujące ten fakt na przestrzeni ostatnich 10 lat²⁹.

W 2001 roku Komisja Europejska odnotowała **5.056 przypadków zatrzymań na granicy UE** towarów naruszających prawa własności intelektualnej. Po dziesięciu latach, na koniec 2011 roku, liczba ta wyniosła już **91.254** takich przypadków. Wzrosła również liczba zatrzymywanych wyrobów, z **94.421.487** sztuk w 2001 roku do **114.772.812** sztuk na koniec 2011 roku.

5.3. Problematyka obrotu odzieżą naruszającą prawa własności intelektualnej na polskim rynku według danych statystycznych służb celnych, straży granicznej i policji

Skalę zjawiska występowania podrabianej odzieży i innych produktów na polskiej granicy (będącej również po części fragmentem zewnętrznej granicy Unii Europejskiej), monitorują odpowiednie komórki organizacyjne Ministerstwa Finansów tj. **Wydział Ochrony Praw Własności Intelektualnej Departamentu Polityki Celnej**.

Według danych Ministerstwa Finansów³⁰, polska Służba Celna zatrzymała w latach 2006-2011 **blisko 25 milionów (24.875.673 sztuk) różnych produktów naruszających prawa własności intelektualnej**.

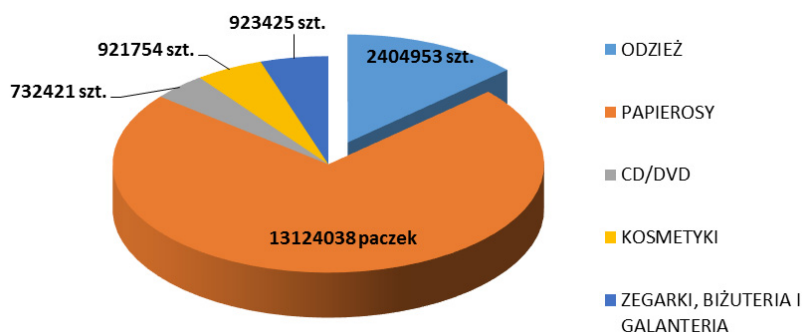
Spośród tych wyrobów dużą część stanowi odzież. W analogicznym okresie (2006-2011 rok) **celnicy zatrzymali w sumie 2.404.953 sztuk odzieży naruszającej prawa własności intelektualnej**³¹.

²⁹ Tamże, s. 10.

³⁰ Dane statystyczne otrzymane w wyniku złożenia wniosku, do Ministerstwa Finansów RP, o udostępnienie informacji publicznej na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy o dostępie do informacji publicznej z dnia 6 września 2001 r. (Dz.U. Nr 112, poz. 1198). Dane otrzymane od Naczelnika Wydziału Ochrony Praw Własności Intelektualnej Departamentu Polityki Celnej Ministerstwa Finansów RP.

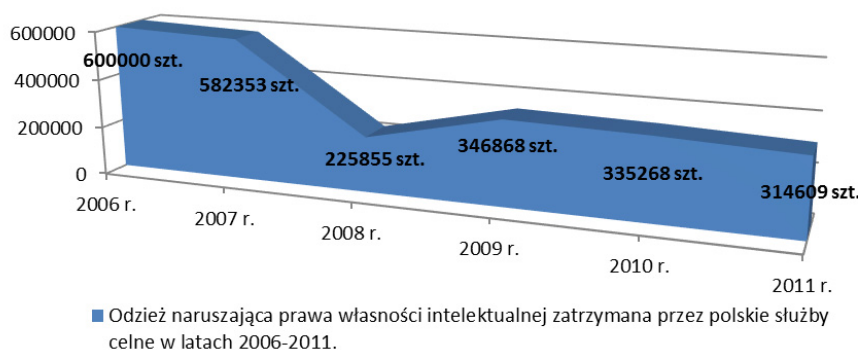
³¹ Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych otrzymanych, w ramach wniosku o udostępnienie informacji publicznej, od Naczelnika Wydziału Ochrony Praw Własności Intelektualnej Departamentu Polityki Celnej Ministerstwa Finansów RP.

W porównaniu z ogółem zatrzymywanych przedmiotów, będących podróbkami i wyrobami pirackimi (alkohol, papierosy, leki, sprzęt elektroniczny, CD/DVD, telefony komórkowe, artykuły spożywcze, gry, sprzęt sportowy, zabawki, biżuteria, zegarki itd.), udział odzieży wynosił **ok. 9,6%**.

Rys. 2. Udział ilościowy wyrobów odzieżowych na tle innych produktów naruszających prawa własności intelektualnej, zatrzymanych przez polskie służby celne w latach 2006-2011

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych otrzymanych, w ramach wniosku o udostępnienie informacji publicznej, od Naczelnika Wydziału Ochrony Praw Własności Intelektualnej Departamentu Polityki Celnej Ministerstwa Finansów RP.

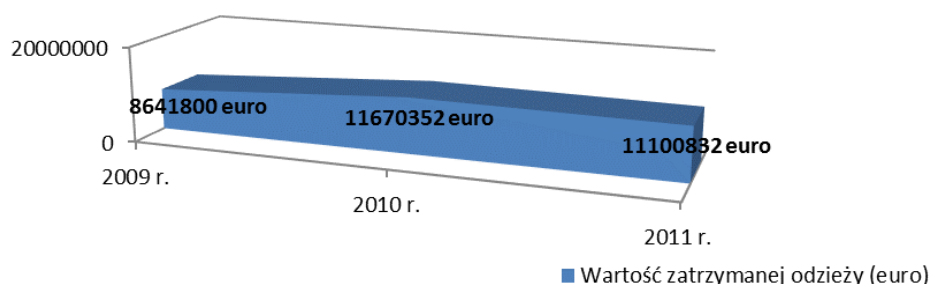
Rys. 3. Ilość odzieży naruszającej prawa własności intelektualnej, zatrzymanej przez polskie służby celne w latach 2006-2011

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych otrzymanych, w ramach wniosku o udostępnienie informacji publicznej, od Naczelnika Wydziału Ochrony Praw Własności Intelektualnej Departamentu Polityki Celnej Ministerstwa Finansów RP.

Jak widać na powyższych rysunkach, wyroby odzieżowe, łamiące prawa własności intelektualnej, stanowią znaczną część wszystkich podrabianych produktów. Dwa lata po wstąpieniu Polski do Unii Europejskiej zatrzymywano 600 tysięcy sztuk podrabianej odzieży. Dopiero w 2008 roku ilość zatrzymanych sztuk odzieży radykalnie spadła, osiągając wartość ponad dwukrotnie niższą w porównaniu do roku 2007, a następnie przez kolejny rok wzrastała. Obecnie jednak utrzymuje się lekka tendencja spadkowa.

Wartość wszystkich zatrzymań dokonanych przez polskie służby celne, w stosunku do najróżniejszych produktów (w tym odzieży), **wynosiła w 2009 roku³² prawie 40 milionów euro (39.639.450 euro)**. W ramach tej kwoty wartość zatrzymań samej tylko podrabianej odzieży wynosiła w 2009 roku **8.641.800 euro³³**.

O ile ilość zatrzymanej odzieży stanowi ok. 9,6% ogółu zatrzymywanych produktów naruszających prawa własności intelektualnej, o tyle udział wartości zatrzymanej odzieży w stosunku do reszty zatrzymywanych innych wyrobów był dwukrotnie wyższy i wynosił ok. **21,8%³⁴**.

Rys. 4. Wartość odzieży naruszającej prawa własności intelektualnej, zatrzymanej przez polskie służby celne w latach 2009-2011

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych otrzymanych, w ramach wniosku o udostępnienie informacji publicznej, od Naczelnika Wydziału Ochrony Praw Własności Intelektualnej Departamentu Polityki Celnej Ministerstwa Finansów RP.

³² Wydział Ochrony Praw Własności Intelektualnej Departamentu Polityki Celnej Ministerstwa Finansów RP prowadzi statystykę wartości zatrzymywanych towarów, naruszających prawa własności intelektualnej, dopiero od 2009 roku (w ramach wniosku Komisji Europejskiej o prowadzenie takiej statystyki).

³³ Dane statystyczne otrzymane w wyniku złożenia wniosku, do Ministerstwa Finansów RP, o udostępnienie informacji publicznej na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy o dostępie do informacji publicznej z dnia 6 września 2001 r. (Dz.U. Nr 112, poz. 1198). Dane otrzymane od Naczelnika Wydziału Ochrony Praw Własności Intelektualnej Departamentu Polityki Celnej Ministerstwa Finansów RP.

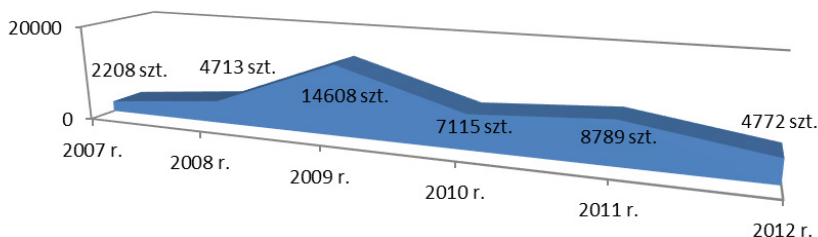
³⁴ Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych otrzymanych, w ramach wniosku o udostępnienie informacji publicznej, od Naczelnika Wydziału Ochrony Praw Własności Intelektualnej Departamentu Polityki Celnej Ministerstwa Finansów RP.

Sumując dane za lata 2009-2011 widać, że pod względem ilości wykrytych i zatrzymanych w Polsce sztuk podrabianych wyrobów, odzież zajmuje niechlubne drugie miejsce (ilość zatrzymanych sztuk – 996.745), zaraz po wyrobach tytoniowych, będących na pierwszym miejscu (ilość zatrzymanych paczek – 8.609.748).

Pod względem wartości zatrzymywanych towarów, naruszających prawa własności intelektualnej, w analogicznym okresie (2009-2011 r.), odzież znalazła się również na drugim miejscu (wartość zatrzymanej odzieży w przeliczeniu na wartość detaliczną analogicznych produktów oryginalnych – 31.412.984 euro), ustępując miejsca tylko wartości zatrzymanych zegarków, biżuterii i galanterii (wartość zatrzymanych wyrobów – 113.218.823 euro). Trzecie miejsce zajęło obuwie (wartość zatrzymanych wyrobów – 16.866.554 euro)³⁵. Ilość i wartość zatrzymywanych towarów mogą stanowić przykład wielkości strat, jakie poniósłby rynek w momencie, w którym te produkty nie zostałyby wychwycone podczas procedury oceny.

Obok służb celnych, ochroną rynku przed obrotem najróżniejszymi podrobionymi towarami, zajmuje się również straż graniczna. W tym zakresie jej działania skupiają się na organizacji i kontroli ruchu granicznego.

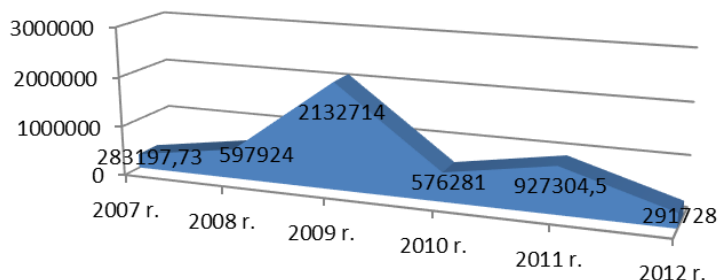
Według danych Komendy Głównej Straży Granicznej, na przestrzeni ostatnich lat rocznie zatrzymywanych jest od kilku do kilkunastu tysięcy sztuk odzieży (w tym również akcesoriów odzieżowych), naruszających prawa własności intelektualnej.

Rys. 5. Ilość odzieży naruszającej prawa własności intelektualnej, zatrzymanej przez polską straż graniczną w latach 2007-2012

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych otrzymanych, w ramach wniosku o udostępnienie informacji publicznej, z Komendy Głównej Straży Granicznej.

³⁵ Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych otrzymanych, w ramach wniosku o udostępnienie informacji publicznej, od Naczelnika Wydziału Ochrony Praw Własności Intelektualnej Departamentu Polityki Celnej Ministerstwa Finansów RP.

Rys. 6. Wartość odzieży naruszającej prawa własności intelektualnej, zatrzymanej przez polską straż graniczną w latach 2007-2012

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych otrzymanych, w ramach wniosku o udostępnienie informacji publicznej, z Komendy Głównej Straży Granicznej.

Dane Komendy Głównej Policji³⁶, dotyczące przestępczości z artykułu 305 ust. 1 i 2 Prawo Własności Przemysłowej (Ustawa z dnia 30 czerwca 2000 r.)³⁷, dla wyrobów odzieżowych, zostały wyszczególnione w systemie TEMIDA pod nazwą „wyroby tekstylne, odzieżowe, włókiennicze i podobne” (z wykluczeniem wyrobów obuwniczych, skórzanych i futrzarskich).

Jak wskazują powyższe dane statystyczne, polscy policjanci stwierdzili na przełomie ostatnich 8 lat (w latach 2004-2011) w sumie **ponad 5 tysięcy przypadków (5142 stwierdzone przypadki)**³⁸, w których wykryto wyroby odzieżowe, tekstylne i włókiennicze, naruszające prawa własności intelektualnej, wynikające z art. 305 Prawa Własności Przemysłowej (podrabiane znaki towarowe).

Ogólna wartość wyliczonych strat wśród stwierdzonych przez policję przypadków, wynikających z nielegalnego obrotu tymi wyrobami, wyniosła w latach 2004-2011, w sumie **aż 20 milionów złotych (20.160.896 zł)**³⁹.

³⁶ Dane statystyczne otrzymane w wyniku złożenia wniosku, do Komendy Głównej Policji, o udostępnienie informacji publicznej na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy o dostępie do informacji publicznej z dnia 6 września 2001 r. (Dz.U. Nr 112, poz. 1198). Dane otrzymane od Wydziału Analiz Gabinetu Komendanta Głównego Policji.

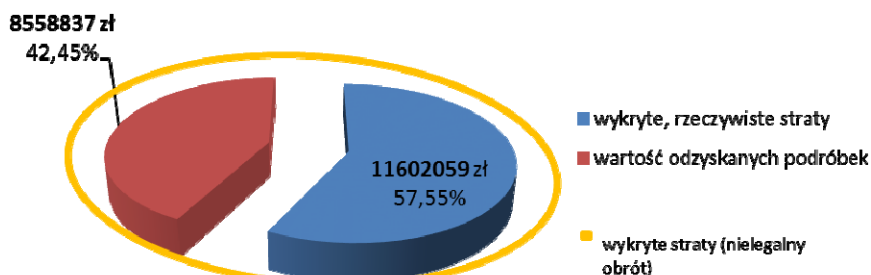
³⁷ Art. 305. ust. 1. Prawo Własności Przemysłowej – „Kto, w celu wprowadzenia do obrotu, oznacza towary podrobionym znakiem towarowym, zarejestrowanym znakiem towarowym, którego nie ma prawa używać lub dokonuje obrotu towarami oznaczonymi takimi znakami, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2”.

³⁸ Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych otrzymanych, w ramach wniosku o udostępnienie informacji publicznej, od Wydziału Analiz Gabinetu Komendanta Głównego Policji.

³⁹ Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych otrzymanych, w ramach wniosku o udostępnienie informacji publicznej, od Wydziału Analiz Gabinetu Komendanta Głównego Policji.

Jednocześnie, w ramach prowadzonych przez policję postępowań, udało się odzyskać podrabianą odzież i wyroby tekstylno-włókiennicze o wartości poniżej połowy (42,45%) wyliczonych strat, tj. **8.558.837 zł**.

W wyniku odjęcia wartości odzyskanych przez policję podróbek od wartości strat wynikających z obrotu tymi przedmiotami, uzyskuje się rzeczywistą wartość strat, jakie wynikły ze sprzedaży towarów podrabianych, a więc w analizowanym okresie na polskim rynku sprzedano podrabianą odzież i wyroby tekstylno-włókiennicze o wartości **11.602.059 zł**.

Rys. 7. Wartość wykrytych strat wynikających z wprowadzenia do obrotu odzieży i wyrobów tekstylno-włókienniczych (z pominięciem obuwia, wyrobów futrzarskich i skóranych), naruszających prawa własności intelektualnej w rozumieniu art. 305 Prawa Własności Przemysłowej (podrabianie znaków towarowych) i wartość odzyskanych przez policję tychże wyrobów. Według danych policji za lata 2004-2011
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych otrzymanych, w ramach wniosku o udostępnienie informacji publicznej, od Wydziału Analiz Gabinetu Komendanta Głównego Policji.

Wyjaśnienie pojęć:

- Wykryte, rzeczywiste straty – wartość podrabianych przedmiotów (wyrażana w złotych), stwierdzona w wyniku śledztwa, którą udało się sprzedać (jest to różnica pomiędzy wartością strat nielegalnego obrotu, a wartością odzyskanych przedmiotów).
- Odzyskane przedmioty (tzw. odzyski) – wartość podrabianych przedmiotów (wyrażana w złotych), stwierdzona w wyniku śledztwa, którą udało się odzyskać przez policję.
- Straty w wyniku nielegalnego obrotu – wartość podrabianych przedmiotów (wyrażana w złotych), stwierdzona w wyniku śledztwa, która trafiła do obrotu na krajowym rynku (jest to wartość utraconych w wyniku sprzedaży i odzyskanych przez policję podrabianych wyrobów).

Analizując wspomniany okres, najwyższą wartość strat w wyniku nielegalnego obrotu podrabianą odzieżą i wyrobami tekstylno-włókienniczymi⁴⁰, odnotowano w postępowaniach prowadzonych przez Komendę Stołeczną Policji w Warszawie (nie należy łączyć jej z Komendą Wojewódzką Policji Województwa Mazowieckiego) i wynosiła ona w sumie za lata 2004-2011 – **8.572.499 zł**.

Na drugim miejscu znajduje się województwo łódzkie, gdzie Wojewódzka Komenda Policji w Łodzi w analogicznym okresie stwierdziła przestępstwa o wartości strat w wyniku nielegalnego obrotu w wysokości **4.593.894 zł**.

Na trzecim miejscu znalazło się województwo zachodniopomorskie (wartość strat wynikających z nielegalnego obrotu – **860.620 zł**).

Straty we wskazanych trzech województwach w sumie stanowią prawie 70 procent (69,58%) ogółu wartości strat wynikających z nielegalnego obrotu tymi produktami, w skali całego kraju.

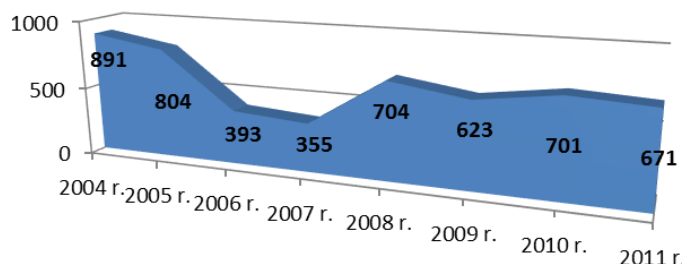
Miejscem Polski, w którym na przestrzeni lat 2004-2011, odnotowano największą liczbę stwierdzonych przestępstw z zakresu art. 305 Prawa Własności Przemysłowej w odniesieniu do odzieży i wyrobów tekstylno-włókienniczych, było **Miasto Stołeczne Warszawa** (liczba stwierdzonych przestępstw prowadzonych przez KSP Warszawa – **666**). W dalszej kolejności lokowało się **województwo lubuskie** (**535** stwierdzonych przestępstw) i **województwo łódzkie** (**515** stwierdzonych przestępstw).

W ujęciu całego kraju, liczba tego rodzaju przestępstw na szczęście obniża się, i tak w roku 2004 odnotowano ich 891, a w 2011 roku – 671, co wskazuje na spadek o **24,7%**.

Niestety tego samego wniosku nie można wyprowadzić co do wartości strat w wyniku nielegalnego obrotu. W 2004 roku wynosiła ona w sumie dla całej Polski – 608.945 zł, a w 2011 już 2.387.615 zł, co wskazuje na wzrost o **392%**.

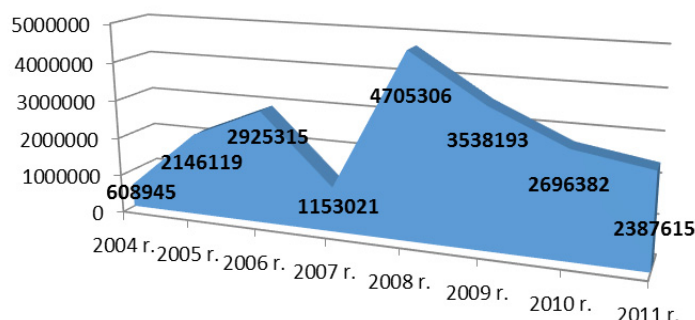
Średnia, z ostatnich ośmiu lat (2004-2011), wykrywalność sprawców przestępstw w obrocie odzieżą i wyrobami tekstylno-włókienniczymi naruszającymi prawa własności intelektualnej (w rozumieniu art. 305 Prawa Własności Przemysłowej), jest wysoka i wynosi dla całego kraju – **87,73%**.

⁴⁰ Opracowanie własne na podstawie danych statystycznych otrzymanych, w ramach wniosku o udostępnienie informacji publicznej, od Wydziału Analiz Gabinetu Komendanta Głównego Policji.

Rys. 8. Liczba stwierdzonych przez policję przestępstw z art. 305 Prawa Własności Przemysłowej (podrabianie znaków towarowych), dotyczących odzieży i wyrobów tekstylnych, w latach 2004-2011

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych otrzymanych, w ramach wniosku o udostępnienie informacji publicznej, od Wydziału Analiz Gabinetu Komendanta Głównego Policji.

Rys. 9. Wartość strat (w złotych) w wyniku nielegalnego obrotu odzieżą i wyrobami tekstylnymi naruszającymi art. 305 Prawa Własności Przemysłowej (podrabianie znaków towarowych) w Polsce, w latach 2004-2011

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych statystycznych otrzymanych, w ramach wniosku o udostępnienie informacji publicznej, od Wydziału Analiz Gabinetu Komendanta Głównego Policji.

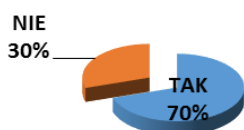
5.4. Podrabianie odzieży w relacji polskie marki odzieżowe a użytkownicy odzieży w Polsce

W celu uzyskania obrazu postrzegania tego problemu jednocześnie przez konsumentów, jak i producentów, opracowano i przeprowadzono badania ankietowe. Pierwsza ankieta skierowana została do polskich użytkowników odzieży, a druga – do polskich producentów odzieży. Ankiety zostały tak opracowane, aby w poruszonym problemie występowały wzajemne relacje. Dzięki temu, późniejsze zestawienie wyników badań, pochodzących z obu ankiet, może stanowić podstawę do wyrażenia poglądu na ten sam temat, pochodzący jednocześnie z rynku producentów i konsumentów. Ankietę zaadresowaną do polskich użytkowników odzieży zatytułowano: „Świadomość noszenia i nabywania odzieży podrobionej i oryginalnej”, z kolei ankietę przeprowadzana wśród producentów polskich

marek odzieżowych, nosiła tytuł: „Podrabianie odzieży, a polskie marki odzieżowe”. Obie ankiety były anonimowe.

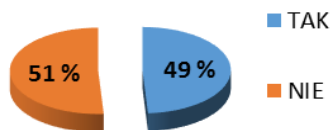
5.4.1. Świadomość nabywania i noszenia odzieży podrabianej i oryginalnej – wyniki własnych badań ankietowych autora

W pilotażowym badaniu ankietowym wzięło udział 100 osób. Ankieta składała się z 42 pytań. Poniżej przedstawione są wyniki ankiety dla wybranych pytań:

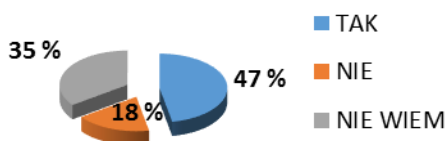
Rys. 10. Czy kupujesz odzież produkowaną przez znane firmy odzieżowe?

Źródło: opracowanie własne na podstawie własnych badań ankietowych przeprowadzonych na stu użytkownikach odzieży w Polsce.

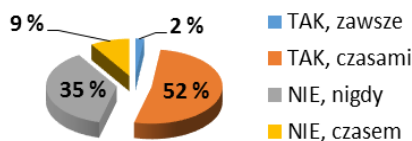
Rys. 11. Czy potrafisz odróżnić odzież markową oryginalną od podrabianej?

Źródło: opracowanie własne na podstawie własnych badań ankietowych przeprowadzonych na stu użytkownikach odzieży w Polsce.

Rys. 12. Czy podczas noszenia można odróżnić odzież oryginalną od podrabianej?

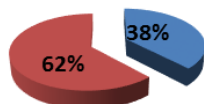
Źródło: jak wyżej.

Rys. 13. Czy kupujesz odzież, co do której masz podejrzenie lub pewność, że jest ona podróbką?

Źródło: jak wyżej.

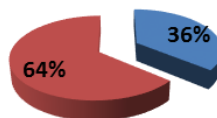
■ NIE ZNAM ■ ZNAM

Rys. 14. Czy znasz jakieś polskie marki odzieżowe?

Źródło: jak wyżej.

■ TAK ■ NIE

Rys. 15. Jak uważasz, czy odzież produkowana przez polskie firmy odzieżowe jest podrabiana?

Źródło: jak wyżej.

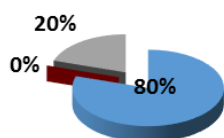
5.4.2. Podrabianie odzieży a polskie marki odzieżowe – wyniki własnych badań ankietowych autora

Ankietą zostało objętych 51 polskich firm odzieżowych. Próba została tak dobrana, aby w jej skład wchodził zarówno największy producenci, których marki odzieżowe są bardzo popularne i powszechnie znane, jak i mniejsi wytwórcy.

Zastosowano podział na producentów odzieży asortymentu – damskiego, męskiego i dziecięcego.

W pilotażowym badaniu zdecydowało się wziąć udział zaledwie 10 firm odzieżowych. Poniżej przedstawiono wyniki ankiety dla wybranych pytań:

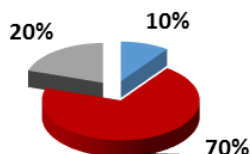
■ TAK ■ NIE ■ Odmowa odpowiedzi

Rys. 16. Czy Państwa znak towarowy, jest chroniony z rejestracji dokonanej w Urzędzie Patentowym RP?

Źródło: opracowanie własne na podstawie własnych badań ankietowych przeprowadzonych na polskich producentach odzieży.

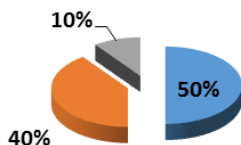
■ TAK ■ NIE ■ Odmowa odpowiedzi

Rys. 17. Czy Państwa odzież jest chroniona dzięki zarejestrowaniu w Urzędzie Patentowym wzorów przemysłowych?

Źródło: opracowanie własne na podstawie własnych badań ankietowych przeprowadzonych na polskich producentach odzieży.

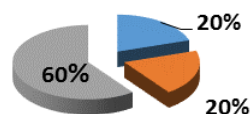
■ TAK ■ NIE ■ Brak odpowiedzi

Rys. 18. Czy zdarzały się przypadki, że odzież Państwa marki, była podrobiana?

Źródło: jak wyżej.

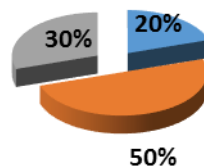
■ TAK ■ NIE ■ Trudno potwierdzić

Rys. 19. Czy obrót podrabianą odzieżą w Polsce, negatywnie wpływa na Państwa firmę?

Źródło: jak wyżej.

■ TAK ■ NIE ■ Odmowa odpowiedzi

Rys. 20. Czy Państwa firma dochodziła kiedykolwiek swoich praw własności intelektualnej dotyczących odzieży?

Źródło: jak wyżej.

6. OCENA JAKOŚCI WYKONANIA I WARTOŚCI UŻYTKOWEJ PODROBIONEJ ODZIEŻY WYSTĘPUJĄCEJ NA POLSKIM RYNKU (WYBRANE WYNIKI BADAŃ)

Stanowiąca obiekt badań odzież została poddana ocenie z użyciem następujących metod badań i technik instrumentalnych:

- organoleptyczna ocena podrobionej odzieży pod kątem jakości wykonania – materiał, krój, odszycie, kolorystyka itp.,
- instrumentalna analiza składu surowcowego i struktury tworzących podrobioną odzież tekstyliów, wraz z oceną ich jakości,
- badanie podstawowych właściwości użytkowych i estetycznych:
 - badanie komfortu biofizycznego kreowanego przez materiał, poprzez ocenę przewodności oraz wymiany strumienia ciepła i wilgoci (z wykorzystaniem tzw. „modelu skóry”), jakie występują podczas użytkowania odzieży,
 - badanie komfortu sensorycznego z wykorzystaniem systemu Kawabaty do oceny chwytu całkowitego,
 - wyznaczanie skłonności do mechacenia i pillingu,
 - badanie odporności wybarwień na czynniki mokre – wodę, pranie, pot alkaliczny i kwaśny,
 - badanie odporności wybarwień na czynniki termiczne,
 - badanie trwałości wybarwień na światło,
- opracowanie i wybór wskaźników jakościowych, opartych na uzyskanych wynikach badań, które pozwolą na ocenę jakości analizowanej, podrobionej
- i oryginalnej odzieży, w oparciu o jej budowę, cechy użytkowe i wizualne.

Ograniczona ilość materiału badawczego oraz konieczność pobrania określonych do badań wymiarów próbek, w przypadku niektórych badań skutkowało niższą, niż zalecają normy, liczbą próbek.

Charakterystyka obiektu badań:

Obiektem badań, których wyniki zostały przedstawione i omówione poniżej, były przykłady odzieży naruszającej prawa własności intelektualnej oraz odzieży oryginalnej, występujących aktualnie na polskim rynku. Przykłady podrobionej odzieży zostały pozyskane nieodpłatnie na cele naukowo-badawcze (w ramach realizowanej pracy doktorskiej) z Izby Celnej w Toruniu i Izby Celnej w Warszawie, o łącznej liczbie 32 sztuk.

Stanowiąca odniesienie odzież oryginalna, w ilości 3 sztuk, została zakupiona przez doktoranta. Odzież tę wybrano pod kątem zgodności asortymentu i marki z wybranymi, pozyskanymi przykładami podrobionej odzieży.

W opisie nie zostały wymienione nazwy marek i znaki towarowe, którymi była sygnowana analizowana, podrobiona odzież, ponieważ objęte są one tajemnicą celną i handlową. Dotyczy to również analizowanej, oryginalnej odzieży.

Analizie nie były poddawane podrobione znaki towarowe, ponieważ nie stanowiły one przedmiotu zainteresowania w rozprawie doktorskiej. Ponadto, w ramach przekazania odzieży na cele naukowo-badawcze, znaki towarowe zostały usunięte z odzieży przez organy celne.

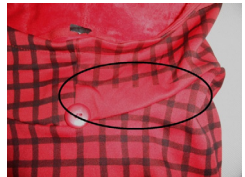
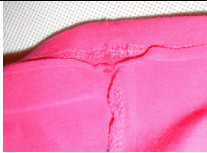
6.1. Organoleptyczna ocena przykładów podrobionej odzieży pod kątem jakości wykonania

Tablica. 1. Odzież poddana badaniom

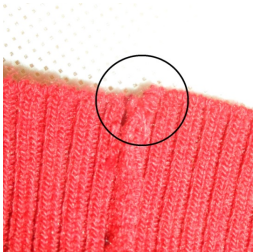
Obiekt nr 1 (a-e)		Obiekt 2 (a-c)	Obiekt 3 (a-b)	Obiekt 4 (a-b)	Obiekt 5 (a-f)	
						
Fot. 1	Fot. 2	Fot. 3	Fot. 4	Fot. 5	Fot. 6	Fot. 7
Obiekt 6 (a-c)		Obiekt 7 (a-d)	Obiekt 8 (a-d)	Obiekt 9 (a-c)	Obiekt 10 (a-c)	
						
Fot. 8	Fot. 9	Fot. 10	Fot. 11	Fot. 12		

Tablica 2. Organoleptyczna ocena przykładów podrobionej odzieży

Numer obiektu badań	Rodzaj wyrobu odzieżowego	Elementy w odzieży świadczące o jego podrobieniu	Zdjęcie fragmentu analizowanego wyrobu odzieżowego
1 (a-e)	Bluza dresowa (unisex) 5 sztuk w kolorze czerwonym i szarym <u>Materiał:</u> Dzianina rządkowa o splocie lewo-prawym z okrywą włókienną	– błędy występujące w opisie zamieszczonym na metce. Zamiast „elastan” jest „elastyna” (dotyczy wszystkich analizowanych bluz)	 Fot. 13

	<u>Skład surowcowy wskazany na metkach:</u> 95% bawełna 5% elastan (dla szarych bluz) lub 95% poliester 5% elastan (dla czerwonych bluz i jednej szarej bluzy)	– różnice we wskazanym na metkach składzie surowcowym dla tych samych modeli odzieży (np. na jednej bluzie 95% bawełna i 5% elastan, a na drugiej bluzie 95% poliester i 5% elastan)	
		– błędy w wykonanym wzorze. Niektóre bluzy posiadają wzór czarnej kraty (wykonanej drukiem filmowym), który nie jest jednorodny na całej swojej powierzchni i w wielu miejscach został źle odwzorowany na powierzchni materiału	
		– miejsca mniej widoczne w odzieży zostały odszyte bez precyzyjnego pasowania deseni	
		– krzywo bieżące szwy, – nieestetyczne zszywanie elementów odzieży	
2 (a-c)	Bluzka damska 3 sztuki w kolorze jaskrawego różu. <u>Materiał:</u> Dzianina rządkowa o splocie lewo-prawym <u>Skład surowcowy wskazany na metce:</u> 95% wiskoza, 5% lycra	– nieprecyzyjne wszycie stójki bluzki (dotyczy wszystkich analizowanych bluzek)	
		– krzywo wykonane szwy, nieestetyczne wykończenie krawędzi odzieży (dotyczy wszystkich analizowanych bluzek)	

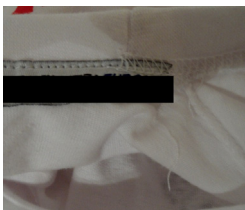
3 (a-b)	Damska bluza zimowa 2 sztuki w kolorze beżowym <u>Materiał:</u> Dzianina rządkowa o splocie lewo-prawym z okrywą włókienną <u>Skład surowcowy wskazany na metce:</u> 100% poliester	– nieestetycznie wykonane szwy w odzieży	 Fot. 20
4 (a-b)	Damska bluza zimowa 2 sztuki w kolorze zielonym <u>Materiał:</u> Dwuwarstwowa dzianina o splocie lewo-prawym z okrywą włókienną <u>Skład surowcowy wskazany na metce:</u> 65% bawełna 35% poliester		
5 (a-f)	Sweter damski 6 sztuk w 3 różnych kolorach (zielony, czerwony, różowy) <u>Materiał:</u> Dzianina rządkowa o splocie lewo-prawym <u>Skład surowcowy wskazany na metkach:</u> 50% wiskoza 45% nylon 5% jedwab lub 82% wiskoza 18% poliamid lub 30% wełna kaszmirska 25% wełna 20% jedwab 15% bawełna 10% spandex lub 45% wełna 30% akryl 15% elastan 10% wełna kaszmirska	– niestarannie, krzywo wszyta metka (dotyczy wszystkich analizowanych swetrów)	 Fot. 21
		– krzywo wykonane szwy boczne (dotyczyło jednego z sześciu analizowanych swetrów)	 Fot. 22

		– różnice w wyglądzie oraz we wskazanym na metkach składzie surowcowym dla tych samych modeli odzieży (dotyczyło jednego z spośród sześciu analizowanych swetrów), – niestaranne wykonanie szwów, liczne nierówności w ściegu, (dotyczy wszystkich analizowanych swetrów), – nieprecyzyjne spasowanie elementów odzieży, – forma opakowania zasadniczo odbiega od opakowań oryginalnej odzieży tej marki, – różnice w materiale, z którego wykonane zostały metki w podrobionej odzieży w stosunku do metek oryginalnych wyrobów tej marki, – różnice w układzie graficznym informacji ujętych w metkach podrobionych i oryginalnych wyrobów tej marki	 Fot. 23 Fot. 24
6 (a-c)	Damskie spodnie dresowe 3 sztuki w kolorze czarnym <u>Materiał:</u> Dzianina rzadkowa o splocie lewo-prawym z podbicciem (z okrywą łącznikową) <u>Skład surowcowy wskazany na metce:</u> 80% bawełna 5% lycra 15% poliester	– krzywo wszyty pasek. – niewykończone „trocзки”	 Fot. 25
7 (a-d)	Męskie koszulki 4 sztuki w kolorze granatowym, białym, szarym <u>Materiał:</u> Dzianina rzadkowa o splocie lewo-prawym <u>Skład surowcowy wskazany na metce:</u> 100% bawełna	– w polskojęzycznym opisie widniejącym na metce, brak jest polskich liter (ś, ć, ę, ń, ó, ł), – brak zabezpieczenia krawędzi materiału	 Fot. 26

		– krzywo wszyta tasiemka w podkroju szyi	 Fot. 28
8 (a-d)	Dziecięce T-shirty 4 sztuki w kolorze białym, niebieskim i szarym <u>Materiał:</u> Dżianina rządkowa o splocie lewo-prawym <u>Skład surowcowy wskazany na metkach:</u> 100% bawełna lub 95% bawełna 5% elastan	– brak odpowiedniego wykończenia krawędzi materiału	 Fot. 29
9 (a-c)	T-shirty dziecięce (dla nastolatków) 3 sztuki w kolorze białym, pomarańczowym, czerwonym <u>Materiał:</u> Dżianina rządkowa o splocie lewo-prawym <u>Skład surowcowy wskazany na metkach:</u> 95% bawełna 5% elastan lub 90% bawełna 10% elastan	– błędy w nazewnictwie występujące w opisie zamieszczonym na metce. Zamiast „elastan” jest „elastantyczny”, zamiast „bawełna” jest „bawelna”, zamiast „nie prać chemicznie” jest „nie prać chemicznie” (dotyczy jednej z analizowanych bluzek), – brak zabezpieczenia krawędzi materiału	 Fot. 30

Źródło: opracowanie własne na podstawie własnych badań przeprowadzonych na przykładach podrobionej odzieży.

Tablica 3. Organoleptyczna ocena przykładów oryginalnej odzieży

Numer obiektu badań	Rodzaj wyrobu odzieżowego	Elementy w odzieży świadczące o jego oryginalności	Zdjęcie analizowanego wyrobu odzieżowego
10 a-c	Koszulki (unisex) 3 sztuki w kolorze czarnym, szarym i białym <u>Materiał:</u> Dżianina rządkowa o splocie lewo-prawym <u>Skład surowcowy wskazany na metkach:</u> 100% bawełna	– metki z prawidłowym wskazaniem licencjonowanego producenta, – dodatkowa metka producenta z zabezpieczającym hologramem, – brak błędów w nazewnictwie na metkach, – wszycie dodatkowej, zabezpieczającej taśmy na wysokości karku z emblematem zleceniodawcy, – precyzja odszycia, – ogólna estetyka wykonania dekoracyjnych emblematów	 Fot. 31
		Wyrób oryginalny posiadał jednak kilka drobnych wad: – krzywo biegnące przeszycia	 Fot. 32

Źródło: opracowanie własne na podstawie własnych badań przeprowadzonych na przykładach oryginalnej odzieży.

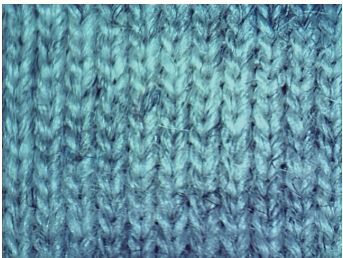
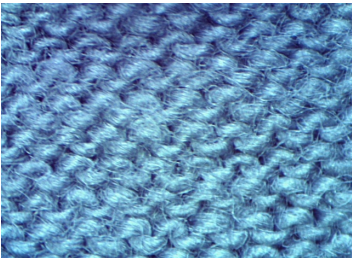
Odzież oryginalna była porównywana z przykładami odzieży podróbionej (stroje o numerach 7, 8 i 9), która posiadała te same co oryginał znaki towarowe i należała do tego samego asortymentu (koszulki i T-shirty). Odzież oryginalna, jak i jej podróbki, były wprowadzone lub – w przypadku odzieży naruszającej prawa własności intelektualnej – próbowano je wprowadzić do obrotu, w podobnym okresie.

W wyniku porównawczej oceny organoleptycznej, przeprowadzonej na oryginalnym wyrobie i jego podróbkach, dostrzeżono następujące różnice, które zostały przedstawione w tablicy 4.

Tablica 4. Organoleptyczne porównanie oryginalnych koszulek (strój nr 10) z podrobionymi (stroje nr 7-9)

WYRÓB ORYGINALNY		WYRÓB PODROBIONY	
Odmienna forma metek oraz cena widniejąca na nich			
– Wyrób oryginalny posiadał trzykrotnie wyższą cenę niż podróbki. – Na metkach widniała adnotacja wskazująca licencjonowanego dystrybutora.		– Wyrób podrobiony posiadał niską cenę. – Wskazany producent bez określenia iż jest on licencjonowanym dystrybutorem.	
			
Fot. 33		Fot. 34	
Odmienna kolorystyka			
Wyrób oryginalny dostępny był w sprzedaży w pięciu wariantach kolorystycznych – czarny, szary, biały, czerwony i fioletowy.		Wyroby podrobione dostępne były w szerszej gamie kolorystycznej.	
Różnice i podobieństwa w ogólnym kroju i wykończeniu koszulek			
Wykończenie podkroju szyi.			
			
Fot. 35		Fot. 36	
Rękawki			
			
Fot. 37	Fot. 38	Fot. 39	

Tablica 4 (cd.)

Wykorzystanie identycznych ściegów	
Odszycie koszulek z wykorzystaniem ściegu overlok. Fot. 40	Odszycie koszulek z wykorzystaniem ściegu overlok. Fot. 41
Struktura materiału	
Oryginalne koszulki odszyte z dzianiny o splocie lewo-prawym. Fot. 42. Prawa strona dzianiny – oczka prawe (pow. 25x), na przykładzie szarej koszulki Fot. 48. Lewa strona dzianiny – oczka lewe (pow. 35x), na przykładzie szarej koszulki	Podrobione koszulki odszyte z dzianiny o splocie lewo-prawym. Fot. 43. Prawa strona dzianiny – oczka prawe (pow. 35x), na przykładzie niebieskiego T-shirtu nr 8 Fot. 49. Lewa strona dzianiny – oczka lewe (pow.35x), na przykładzie niebieskiego T-shirtu nr 8

Źródło: opracowanie własne na podstawie własnych badań przeprowadzonych na przykładach oryginalnej i podrobionej odzieży.

Odzież w postaci oryginalnej, jak i naruszającej prawa własności intelektualnej, po ogólnej ocenie organoleptycznej została poddana sprawdzeniu rzeczywistego składu surowcowego. Rozpoznanie składu surowcowego dokonywane było poprzez:

1. Analizę mikroskopową widoków wzdłużnych i przekrojów poprzecznych włókien.
2. Próby rozpuszczania włókien w odczynnikach chemicznych.
3. Próby palenia włókien.

Uzyskane wyniki badań zostały przedstawione w tabeli 1.

Tabela 1. Skład surowcowy wskazany na metce a stan faktyczny

Numer obiektu badawczego	Skład surowcowy wskazany na metce	Rozpoznany, rzeczywisty skład surowcowy
1	95% bawełna, 5% elastan lub 95% poliestr, 5% elastan	100% poliestr
2	95% wiskoza, 5% lycra	bawełna i poliestr
3	100% poliestr	100% poliestr
4	65% bawełna, 35% poliestr	100% poliestr
5	50% wiskoza, 45% nylon, 5% jedwab lub 82% wiskoza, 18% poliamid lub 30% wełna kaszmirska, 25% wełna, 20% jedwab, 15% bawełna, 10% spandex lub 45% wełna, 30% akryl, 15% elastan, 10% wełna kaszmirska	wiskoza i poliestr lub 100% wiskoza lub 100% poliestr lub 100% wiskoza
6	80% bawełna, 5% lycra, 15% poliestr	bawełna i poliestr
7	100% bawełna	100% bawełna (o różnym stopniu dojrzałości – od niedojrzałej do martej)
8	100% bawełna lub 95% bawełna, 5% elastan	100% bawełna
9	95% bawełna, 5% elastan lub 90% bawełna, 10% elastan	100% bawełna
10	100% bawełna	100% bawełna

 Zgodność składu surowcowego pomiędzy informacjami umieszczonymi na metce, a rzeczywistym rozpoznaniem.

 Brak zgodności w składzie surowcowym pomiędzy informacjami umieszczonymi na metce, a rzeczywistym rozpoznaniem.

Źródło: opracowanie własne na podstawie własnych badań przeprowadzonych na przykładach podrobionej i oryginalnej odzieży.

6.2. Ocena komfortu biofizycznego kreowanego przez badane materiały

6.2.1. Właściwości izolacyjne. Badanie przepuszczalności powietrza

Charakterystyka obiektu badawczego:

Badanie przepuszczalności powietrza przeprowadzono na wszystkich podrobionych i oryginalnych ubiorach, jakie zostały pozyskane do pracy. Z racji ograniczonej ilości materiału badawczego, do pomiaru przepuszczalności powietrza nie pobierano z odzieży osobnych próbek, lecz odzież poddano badaniu w całości.

Metodyka badań:

Badanie przepuszczalności powietrza zostało przeprowadzone według normy PN-EN ISO 9237 z grudnia 1998 r. „Wyznaczanie przepuszczalności powietrza wyrobów włókienniczych”, która przewidziana jest dla płaskich wyrobów włókienniczych oraz odzieży.

W badaniach zastosowano urządzenie do pomiaru przepuszczalności powietrza Textest FX3300. Urządzenie jest wyposażone w oprogramowanie komputerowe, umożliwiające rejestrację i analizę wyników pomiaru oraz ich prezentację w formie raportu.

Próbki, w postaci odzieży, aklimatyzowane były przez 24 godziny w warunkach klimatu normalnego tj. przy $65\% \pm 3\%$ wilgotności względnej powietrza i $20^{\circ}\text{C} \pm 1^{\circ}\text{C}$ temperatury powietrza (zgodnie z normą PN-EN ISO 139: 2005).

Wyniki badań:

Tabela 2. Wyniki pomiarów przepuszczalności powietrza

Nr obiektu badań	Średnia przepuszczalność powietrza Avg (mm/s)	Wartość min. (mm/s)	Wartość max. (mm/s)	Współczynnik zmienności CV (%)	Przedział ufności CI (%)
1a	504	427	595	11,8	8,4
1a(n)	477	352	577	15,6	11,2
1b	435	355	516	14,4	10,3
1b(n)	441	354	511	11,2	8,0
1c	544	465	615	10,9	7,8
1c(n)	494	406	560	10,1	7,2
1d	465	385	592	15,3	10,9
1d(n)	471	438	564	7,7	5,5
1e	427	380	488	7,6	5,4
1e(n)	433	396	478	6,1	4,4
2a	270	248	310	7,6	5,4
2b	273	258	287	3,6	2,6
2c	274	255	313	7,3	5,2
3a	941	712	1050	11,7	8,3
3b	795	699	872	7,8	5,6
4a	416	327	484	14,4	10,3

4b	355	296	438	11,5	8,2
5a	503	456	548	6,5	4,7
5b	629	572	726	6,7	4,8
5c	993	773	1220	15,8	11,3
5d	668	592	721	5,4	3,9
5e	522	470	568	6,2	4,4
5f	520	452	696	13,9	9,9
6a	175	96,4	308	33,5	23,9
6b	152	143	171	5,3	3,8
6c	249	227	286	7,7	5,5
7a	596	450	849	23,4	16,7
7b	553	458	647	11,4	8,2
7c	485	386	580	13,8	9,9
7d	642	559	695	7,2	5,1
8a	687	582	781	8,5	6,1
8b	364	335	403	6,7	4,8
8c	665	603	771	8,2	5,9
8d	575	547	606	3,5	2,5
9a	322	312	338	2,8	2,0
9b	225	199	241	5,9	4,2
9c	274	248	296	6,0	4,3
10a	505	444	551	7,2	5,2
10b	429	380	520	10,6	7,6
10c	522	453	603	8,4	6,0

(n) – materiał z nadrukiem

Źródło: opracowanie własne na podstawie własnych badań przeprowadzonych na przykładach oryginalnej odzieży.

6.2.2. Właściwości izolacyjne materiałów. Badanie oporu cieplnego i oporu pary wodnej

Charakterystyka obiektu badań:

Badanie właściwości izolacyjnych przeprowadzono na wybranych podrobionych i na wszystkich oryginalnych ubiorach, jakie zostały pozyskane do pracy. Niektóre przykłady podrobionej odzieży nie zostały poddane badaniu, ponieważ:

- Do badania, niezbędne było pobranie normatywnych, dużych próbek o wymiarach 32 x 32 cm. Część odzieży posiadała zbyt mały rozmiar, aby można było z niej pobrać tak duże próbki (np. odzież nr 8 i 9).
- W przypadku odzieży np. nr 3 i 4, jej krój powodował, że na pobranych próbkach znajdowałyby się szwy, które mogłyby zakłócić wynik pomiaru.

Do pomiaru pobrano po jednej próbce z badanej sztuki odzieży o wymiarach 32 x 32 cm.

Metodyka badań:

Badanie właściwości izolacyjnych, zostało przeprowadzone według normy PN-EN 31092 z grudnia 1998 r. „Wyznaczanie właściwości fizjologicznych. Pomiar oporu cieplnego i oporu pary wodnej w warunkach stanu ustalonego”.

Badania prowadzono na urządzeniu do pomiaru oporu cieplnego i oporu pary wodnej w warunkach stanu ustalonego. Urządzenie było wyposażone w oprogramowanie komputerowe (HotPlate ThermDac), umożliwiające rejestrację i analizę wyników pomiaru w formie raportu.

Próbki pobrane z odzieży, przed pierwszym badaniem aklimatyzowane były przez 24 godziny w warunkach klimatu normalnego, tj. przy 65% ($\pm 3\%$) wilgotności względnej powietrza i 20°C ($\pm 1^\circ\text{C}$) temperatury powietrza. Z racji ograniczonej ilości materiału badawczego, każda z próbek badana była trzykrotnie (minimalna ilość powtórzeń wymagana normą). Przed każdym badaniem próbka była aklimatyzowana ponownie przez minimum 12 godzin.

Wyniki badań:

Tabela 3. Wyniki pomiaru oporu cieplnego i oporu pary wodnej

Nr próbki	Średni opór cieplny ($\text{m}^2 \cdot ^\circ\text{C}/\text{W}$) z trzech pomiarów	Średni opór pary wodnej ($\text{m}^2 \cdot \text{Pa}/\text{W}$) z trzech pomiarów
1b	0,0723	10,3001
1e	0,0673	9,1287
2a	0,0230	4,5396
5a	0,0424	8,9401
5c	0,0536	7,2423
5f	0,0381	6,7136
7a	0,0195	4,3192
7b	0,0286	4,9436
7c	0,0244	4,3574
7d	0,0233	4,6269
10a	0,0279	4,2353
10b	0,0166	4,7430
10c	0,0275	5,1815

Źródło: opracowanie własne na podstawie własnych badań przeprowadzonych na przykładach podrobionej i oryginalnej odzieży.

6.3. Badanie komfortu sensorycznego z wykorzystaniem systemu Kawabaty do oceny chwytu

Charakterystyka obiektu badań:

Badanie komfortu sensorycznego zostało dokonane z wykorzystaniem systemu pomiarowego KES (Kawabata Evaluation System).

Z każdej sztuki odzieży, będącej przykładem podrobionej i oryginalnej odzieży, pobrano po jednej próbce o wymiarach 20 x 20 cm.

Próbki pobrane z obiektów badań nr 3 i 4, okazały się zbyt grube, uniemożliwiając tym samym umieszczenie próbek w modułach pomiarowych KES 1 i KES 2. Z tego powodu, próbki te zostały odrzucone i dla tych rodzajów odzieży nie dokonano oceny chwytu.

Z racji małego rozmiaru odzieży nr 8 (dziecięce T-shirty), a tym samym ograniczonej ilości materiału badawczego oraz konieczności oszczędnego rozdysponowania próbek na inne rodzaje badań, do badań pobrano próbki tylko z obiektów nr 8c i 8d.

Przed przystąpieniem do badania, próbki były przez 24 godziny aklimatyzowane w warunkach klimatu normalnego (wilgotność względna powietrza $65\% \pm 3\%$, temperatura powietrza $20^{\circ}\text{C} \pm 1^{\circ}\text{C}$ – zgodnie z normą PN-EN ISO 139: 2005).

Metodyka badań:

Ocena komfortu sensorycznego przykładów odzieży oryginalnej i naruszającej prawa własności intelektualnej została wykonana etapowo.

W pierwszym etapie badań próbki poddano subiektywnej ocenie dotykowej, dokonanej przez trzy osoby. Oceniano odczucia dotykowe dla trzech rodzajów chwytów częściowych (sztywność, gładkość, wypełnienie), które są wskazywane przez system Kawabaty dla ustalonego rodzaju odzieży, dostępnej w bibliotece systemu tj. dzianiny dla odzieży wierzchniej.

Po dokonaniu oceny subiektywnej, w drugim etapie badań przeprowadzono pomiary chwytu z wykorzystaniem systemu KES, dla obiektywnej, liczbowej oceny.

System Kawabaty do oceny komfortu sensorycznego płaskich wyrobów włókienniczych składa się z czterech modułów pomiarowych⁴¹:

KES 1 – pomiar naprężeń rozciągających i ścinających (wzdłuż osnowy i wątku).

KES 2 – pomiar naprężeń zginających (wzdłuż osnowy i wątku).

KES 3 – pomiar naprężeń ściskających (po 3 pomiary w 3 miejscach dla jednej próbki).

KES 4 – pomiar współczynnika tarcia i chropowatości, w celu ustalenia właściwości powierzchniowych (urządzenie dokonuje jednocześnie obu pomiarów tarcia i chropowatości w kierunku osnowy i wątku w trzech miejscach próbki).

Wyżej wymienione rodzaje naprężeń stosowane podczas badania komfortu sensorycznego, obok odczuć dotykowych związanych z charakterystyką powierzchni wyrobu, są wypadkową sił działających na materiał odzieżowy podczas użytkowania odzieży i to one mają w dużym stopniu (obok np. rodzaju składu surowcowego) wpływ na odczucia dotykowe i stopień komfortu sensorycznego.

⁴¹ Krucińska Izabella, Konecki Włodzimierz, Michalak Marina, *Systemy pomiarowe we włókiennictwie*, Wydawnictwo Politechniki Łódzkiej, Łódź 2006.

Każda z próbek została poddana badaniom na poszczególnych modułach pomiarowych KES. Było to konieczne, ponieważ liczbową oceną chwytów częściowych i chwytu całkowitego dla poszczególnych próbek wymaga wyników ze wszystkich modułów pomiarowych.

Po przeprowadzeniu wszystkich pomiarów na poszczególnych modułach pomiarowych KES, przystąpiono do końcowej analizy komfortu sensorycznego, w celu uzyskania ostatecznych wyników wartości liczbowych chwytów częściowych i chwytu całkowitego, charakteryzujących badane próbki materiałów. W tym celu należy do systemu komputerowego (Kawabata Calculation) wprowadzić wartości masy powierzchniowej dla każdej z próbek (wyrażonej w mg/cm^2). Z dostępnego w systemie zbioru asortymentu odzieży, została wybrana dzianinowa odzież wierzchnia (*knitted fabrics for outerwear*), która dla chwytów częściowych nie posiadała podziału na sezon, a dla chwytu całkowitego była przypisana do odzieży zimowej.

Dla wybranego rodzaju odzieży, obiektywna ocena komfortu sensorycznego dokonywana jest przez system poprzez trzy podstawowe cechy: Koshi, Numeri, Fukurami (sztywność, gładkość, wypełnienie) w skali od 0 (brak odczucia dotykowego danej cechy) do 10 (silne odczucie dotykowe danej cechy).

System określił również wartość chwytu całkowitego (T.H.V.), w skali od 1 (słaby) do 5 (doskonały). Wartość chwytu całkowitego poniżej 1 wskazuje, że pod względem komfortu sensorycznego badany materiał nie nadaje się do użycia w wybranym rodzaju odzieży.

Wyniki badań uzyskanych wartości chwytów częściowych (według oceny subiektywnej dokonanej przez trzy osoby i oceny obiektywnej dokonanej przez system pomiarowy KES) oraz chwytów całkowitych (wskazanych przez system pomiarowy KES), dla poszczególnych badanych próbek zostały przedstawione w tabeli 4.

Wyniki badań:

Tabela 4. Wyniki oceny komfortu sensorycznego według subiektywnych odczuć organoleptycznych i według pomiarów instrumentalnych systemu Kawabaty

Nr próbki	Cechy podstawowe chwytu skala 0-10 (dzianiny dla odzieży wierzchniej)						T.H.V. (chwyt całkowity) Skala 0-5 Według Kawabaty
	Koshi (sztywność) Ocena subiektywna*	Koshi (sztywność) Według Kawabaty	Numeri (gładkość) Ocena subiektywna*	Numeri (gładkość) Według Kawabaty	Fukurami (wypełnienie) Ocena subiektywna*	Fukurami (wypełnienie) Według Kawabaty	
1a	3,06	3,91	6,5	8,82	8,66	8,34	5,11
1b	3,46	4,39	6,66	6,84	9	7,31	4,02
1c	3,1	4,32	6,33	6,98	8	7,44	4,07
1d	3,16	5,60	7,5	6,35	7,5	5,56	3,96
1e	2,66	5,41	7,6	5,81	7,66	4,94	3,60

2a	3	1,99	7,33	5,69	3,83	2,39	1,04
2b	3	0,69	7,33	5,69	3,83	1,38	1,65
2c	3	1,52	7,33	4,15	3,83	2,92	2,32
3a	---	---	---	---	---	---	---
3b	---	---	---	---	---	---	---
4a	---	---	---	---	---	---	---
4b	---	---	---	---	---	---	---
5a	1,83	2,15	4,66	5,56	7,33	3,10	2,23
5b	1,56	0,08	6,5	6,91	5,5	3,03	1,89
5c	1,13	0,84	5,83	6,70	5,5	3,35	2,29
5d	1	1,98	6,33	6,83	5,16	2,71	2,70
5e	0,66	0,42	8,66	6,48	7,33	4,33	2,18
5f	0,66	0,15	9	7,14	7,33	4,82	2,50
6a	4,66	4,56	4,66	5,51	5,33	2,04	2,53
6b	4,66	3,97	4,66	5,59	5,33	2,54	2,64
6c	4,66	2,68	4,66	4,91	5,33	2,06	1,77
7a	2,5	3,98	4,83	5,92	3,5	0,87	2,03
7b	2,5	3,90	4,83	6,16	3,5	0,61	1,98
7c	2,5	4,05	4,83	5,92	3,5	0,99	2,11
7d	2,5	4,00	4,83	5,92	3,5	0,91	2,05
8a	---	---	---	---	---	---	---
8b	---	---	---	---	---	---	---
8c	2	5,33	6	7,41	2,83	0,52	2,27
8d	2	4,12	6	5,66	2,83	0,42	1,68
9a	2,16	3,95	7	6,69	3,66	3,94	3,62
9b	2,16	4,70	7	6,50	3,66	2,63	3,28
9c	2,16	3,94	7	6,47	3,66	2,69	3,13
10a	3,16	4,21	7,16	6,51	5	3,69	3,52
10b	6,33	4,62	3,16	3,70	7	3,22	2,33
10c	4,33	4,29	6	6,73	5,16	4,21	3,78

* Średnia z subiektywnej oceny dotykowej dokonanej przez trzy osoby.

Źródło: opracowanie własne na podstawie własnych badań przeprowadzonych na przykładach podrobionej i oryginalnej odzieży.

6.4. Badanie podstawowych właściwości użytkowych i estetycznych

6.4.1. Wyznaczanie skłonności badanych dzianin do mechacenia i pillingu

Charakterystyka obiektu badawczego:

Badanie skłonności do mechacenia i pillingu zostało wykonane dla prawie wszystkich przykładów odzieży. Próbkę nie zostały pobrane tylko z obiektów badań nr 3a, 4a, 8b, 8c i 9a. Podyktowane było to niemożliwością pobrania do badań odpowiedniej ilości próbek, z powodu kroju odzieży. W przypadku obiektów nr 3 i 4 trudno było wyciąć okrągłe próbki pozbawione szwów, a odzież nr 8

i 9 była zbyt mała aby pobrać ze wszystkich sztuk odzieży próbki o wymaganych wymiarach.

Pobranie próbek, jak i badanie, zostało przeprowadzone na podstawie normy PN-EN ISO 12945-2 z grudnia 2002 r. „Wyznaczanie skłonności powierzchni płaskiego wyrobu do mechacenia i pillingu. Część 2: zmodyfikowana metoda Martindale’a”.

Przed przystąpieniem do badania, próbki przez 24 godziny były aklimatyzowane w warunkach klimatu normalnego (wilgotność względna powietrza $65\% \pm 3\%$, temperatura powietrza $20^{\circ}\text{C} \pm 1^{\circ}\text{C}$ – zgodnie z normą PN-EN ISO 139: 2005).

Metodyka badań:

Badanie skłonności do mechacenia i pillingu prowadzone było na zmodyfikowanym aparacie Martindale’a M235 do wyznaczania odporności na ścieranie. Materiałem ścierającym była ta sama dzianina, co dzianina podlegająca ścieraniu. Wycięte próbki umieszczane były:

- Dolna próbka – na stole aparatu, na podkładce filcowej zamocowanej na stanowisku za pomocą metalowego pierścienia.
- Górna próbka – w górnym uchwycie na podkładce filcowej.

Próbka umieszczona w górnym uchwycie posiadała dodatkowe obciążenie odpowiednie dla dzianin, o masie 155 g.

Po zamocowaniu obu próbek przeprowadzano badanie. Norma przewiduje zróżnicowane warianty badania „pillingu”.

Dla dzianin (poza obiciowymi), badanie podzielone jest na maksymalnie sześć etapów pillingowania – do 125 suwów, do 500 suwów, do 1000 suwów, do 2000 suwów, do 5000 suwów, do 7000 suwów.

Po każdym etapie pillingowania próbka znajdująca się w górnym uchwycie aparatu jest zdejmowana i dokonuje się jej organoleptycznej oceny za pomocą obserwacji powierzchni pod kątem stopnia pillingu w specjalnej do tego celu przeznaczonej komorze.

W czasie dokonywania oceny stopnia zmechacenia i/lub pillingu wykorzystano pomocnicze wzorce fotograficzne, na których przedstawiono zmienione powierzchnie dzianin o danym stopniu pillingu.

Ocena dokonywana była przez trzy osoby, a przedstawione wyniki stanowią średnią z trzech ocen. Ocena wizualna stopnia pillingu odbywa się w oparciu o 5-stopniową skalę, gdzie wartość 5 oznacza brak zmian na powierzchni badanej próbki po danej liczbie suwów, a wartość 1 oznacza silne zmechacenie powierzchni i/lub intensywny pilling, gdzie uformowane pile występują na całej powierzchni próbki.

Dana próbka przechodzi poszczególne etapy pillingowania aż do uzyskania stopnia pillingu równego 1 lub do uzyskania maksymalnej liczby suwów tj. 7000 suwów.

Wyniki badań:

Tabela 5. Wyniki badań skłonności do mechacenia i Pillingu

Nr próbki*	Liczba suwów (6 etapów pillingu)	Średnia oceny stopnia pillingu dla organoleptycznej oceny próbki** (w skali 1-5)	Nr próbki*	Liczba suwów (6 etapów pillingu)	Średnia oceny stopnia pillingu dla organoleptycznej oceny próbki** (w skali 1-5)
1a (nadruk)	125-5000	5	5d (łososiowy)	125	4
	7000	4		500	3
1a (bez nadruk.)	125-5000	5		1000	2
	7000	4		2000	1
1b (nadruk)	125-2000	5	5e (zielony)	125	4
	5000 i 7000	4		500	3
1b (bez nadruk.)	125-2000	5		1000	2
	5000 i 7000	4		2000	1
1c (nadruk)	125-2000	5	5f (zielony)	125	4
	5000 i 7000	4		500	3
1c (bez nadruk.)	125-2000	5		1000	2
	5000-7000	4		2000	1
1d (nadruk) czerwona	125-2000	5	6a	125-1000	4
	5000-7000	4		2000	3
1d (bez nadruk.) czerwona	125-2000	5		5000 i 7000	2
	5000 i 7000	4	6b	125-1000	4
1e (nadruk) czerwona	125-1000	5		2000	3
	2000-7000	4		5000 i 7000	2
1e (bez nadruk.) czerwona	125-1000	5	6c	125-1000	4
	2000-7000	4		2000	3
2a	125-1000	4		5000 i 7000	2
	2000-7000	3	7a, 7b (beżowy), 7c (biały), 7d (granatowy)	125	4
2b	125-1000	4		500	4/3
	2000-7000	3		1000-2000	3
2c	125-1000	4		5000	2
	2000 7000	3		7000	1
3a 3b	---	---	8a (niebieski)	125	4

Tabela 5 (cd)

	125-1000	4		500 i 1000	3
	2000-7000	3		2000	2
4a	---	---		5000	1
4b	125-1000	4	8b (biały)	---	---
	2000-7000	3	8c (biały)	---	---
5a (c. czerwony)	125	4	8d (szary)	125	4
	500	3		500 - 1000	3
	1000	2		2000	2
	2000	1		5000	1
5b (c. czerwony)	125	4	9a (czerwony)	---	---
	500	3	9b (biały),	125-1000	4
	1000	2	9c (orange)	2000-7000	3
	2000	1			
5c (czerwony)	125	4	10a (biały), 10b (szary), 10c (czarny)	125	4
	500	3		500	3
	1000	2		1000-2000	2
	2000	1		5000	1

* W przypadku gdy badany asortyment składa się z obiektów o różnym kolorze, przy numerze próbki może być wyszczególniony dodatkowo dany kolor i deseń.

** Jak wskazuje norma, z racji subiektywnej metody oceny stopnia pillingu, ocena dokonywana była przez trzy osoby. Wyniki przedstawione w tabeli są średnią z tych ocen.

Źródło: opracowanie własne na podstawie własnych badań przeprowadzonych na przykładach podrobionej i oryginalnej odzieży.

6.4.2. Badanie odporności wybarwień na czynniki mokre (woda, pranie, pot alkaliczny i kwaśny)

Charakterystyka obiektu badawczego:

Z każdej badanej odzieży wycięto po pięć próbek o wymiarach 40 x 100 mm. Cztery próbki posłużyły do badań odporności wybarwień na wodę, pranie, pot alkaliczny i pot kwaśny. Piąta wycięta próbka, stanowiła wzorzec w czasie dokonywania oceny odporności.

Przygotowano również próbki tkanin towarzyszących (o splocie płóciennym), o następujących składach surowcowych:

- Do badania odporności wybarwień na wodę, pranie i pot – pierwsza tkanina towarzysząca o tym samym składzie surowcowym co badana próbka, druga tkanina towarzysząca – wełniana.
- W przypadku wieloskładnikowych próbek, skład surowcowy pierwszej tkaniny towarzyszącej odpowiadał rodzajowi surowca, przeważającego w składzie surowcowym badanej próbki.

Tkaniny towarzyszące były materiałami „surowymi”, niepoddanymi (lub poddanymi w niewielkim stopniu) obróbkom uszlachetniającym np. bieleniu, czy apreturowaniu.

Tkaniny towarzyszące umieszczane były po obu stronach badanej próbki. Zarówno próbki badane, jak i tkaniny towarzyszące przez 24 godziny były aklimatyzowane w warunkach klimatu normalnego (wilgotność względna powietrza $65\% \pm 3\%$, temperatura powietrza $20^{\circ}\text{C} \pm 1^{\circ}\text{C}$ – zgodnie z normą PN-EN ISO 139: 2005).

Metodyka badań:

Badania odporności wybarwień na wyżej wymienione czynniki zostały przeprowadzone zgodnie z normami: PN-EN ISO 105-E01 ze stycznia 1999 r. „Badania odporności wybarwień. Odporność wybarwień na działanie wody”, PN-ISO 105-C06 z sierpnia 1996 r. „Badania odporności wybarwień. Odporność wybarwień na pranie domowe i komunalne”, PN-EN ISO 105-E04 z lutego 2011 r. „Badania odporności wybarwień. Część E04: Odporność wybarwień na działanie potu”.

Wyniki badań:

Tabela 6. Wyniki badania odporności wybarwień na wodę

Nr próbki*	Tkanina towarzysząca (o tym samym składzie surowcowym co badana próbka)	Badana próbka	Druga tkanina towarzysząca (wełniana)
1a, 1b, 1c (nadruk i bez nadruk.)	4/5	4/5	5
1d, 1e (nadruk i bez nadruk.) czerwona	4	4/5	4/5
2a, b, c	4/5	4/5	4/5
3a, b, 4a, b	5	5	5
5a (c. czerwony)	4	4/5	4/5
5b (c. czerwony)	5	5	5
5c (czerwony)	5	5	5
5d (łososiowy)	5	5	5
5e, f (zielony)	4/5	4/5	4/5
6a, b, c	5	5	5
7a, b (beżowy)	5	5	5
7c (biały)	5	5	5
7d (granatowy)	4/5	4/5	5
8a (niebieski), 8b, c (biały)	5	5	5
8d (szary)	4/5	4/5	4/5
9a (czerwony)	3/4	4/5	5
9b (biały)	5	5	5
9c (orange)	4/5	4/5	5

Tabela 5 (cd)

10a (biały)	5	5	5
10b (szary)	5	5	5
10c (czarny)	4/5	4/5	4/5

* W chwili gdy badany asortyment składa się z obiektów o różnym kolorze, przy numerze próbki może być wyszczególniony dodatkowo dany kolor jak i deseń.

Źródło: opracowanie własne na podstawie własnych badań przeprowadzonych na przykładach podrobionej i oryginalnej odzieży.

Wyniki badań:

Tabela 7. Wyniki badania odporności wybarwień na pranie

Nr próbki*	Tkanina towarzysząca (o tym samym składzie surowcowym co badana próbka)	Badana próbka	Druga tkanina towarzysząca (wełniana)
1a, b, c (nadruk i bez nadruk.)	5	4/5	4/5
1d, e (nadruk i bez nadruk.) czerwona	4	4/5	4/5
2a, b, c	4/5	4/5	4/5
3a, b, c, 4a, b	5	5	5
5a (c. czerwony)	4/5	4/5	4/5
5b (c. czerwony)	4/5	3	4/5
5c (czerwony)	4	4	4/5
5d (łososiowy)	5	5	5
5e (zielony)	5	5	5
5f (zielony)	4/5	4/5	4/5
6a	5	5	5
6b	4/5	4	5
6c	4/5	4	5
7a, b (beżowy)	5	5	5
7c (biały)	5	5	5
7d (granatowy)	4/5	4	4/5
8a (niebieski)	4/5	5	4/5
8b, c (biały)	5	5	5
8d (szary)	4/5	4	4/5
9a (czerwony)	4	4	4/5
9b (biały)	5	5	5
9c (orange)	4/5	4/5	5
10a (biały), 10b (szary), 10c (czarny)	5	5	5

* W przypadku gdy badany asortyment składa się z obiektów o różnym kolorze, przy numerze próbki może być wyszczególniony dodatkowo dany kolor jak i deseń.

Źródło: opracowanie własne na podstawie własnych badań przeprowadzonych na przykładach podrobionej i oryginalnej odzieży.

Wyniki badań:

Tabela 8. Wyniki badania odporności wybarwień na pot

Nr próbki*	Tkanina towarzysząca (o tym samym składzie surowcowym co badana próbka)		Badana próbka		Druga tkanina towarzysząca (wełniana)	
	Alkaliczny	Kwaśny	Alkaliczny	Kwaśny	Alkaliczny	Kwaśny
1a,b,c (nadruk i bez nadruk.)	5	5	5	5	5	5
1d (nadruk i bez nadruk) czerwona	4	4/5	4/5	4/5	4	5
1e (nadruk) czerwona	4	4/5	4/5	4/5	4	5
1e (bez nadruk.) czerwona	4	4/5	4/5	4/5	4	5
2a,2b,2c,3a,3b,4a,4b	5	5	5	5	5	5
5a (c. czerwony)	4/5	4/5	4/5	4/5	5	4/5
5b (c. czerwony)	5	5	5	5	5	5
5c (czerwony)	5	4/5	4/5	4/5	4/5	4/5
5d (łososiowy)	5	5	5	5	5	5
5e (zielony)	5	5	4/5	4/5	4/5	5
5f (zielony)	5	5	4/5	4/5	4/5	5
6a, b, c	5	5	5	5	5	5
7a,b (beżowy), 7c (biały), 7d (granatowy)	5	5	5	5	5	5
8a (niebieski), 8b,c (biały), 8d (szary)	5	5	5	5	5	5
9a (czerwony)	3/4	3/4	4/5	4/5	4/5	4/5
9b (biały)	5	5	5	5	5	5
9c (orange)	3/4	3/4	4/5	4/5	5	5
10a (biały), 10b (szary), 10c (czarny)	5	5	5	5	5	5

* W przypadku gdy badany asortyment składa się z obiektów o różnym kolorze, przy numerze próbki może być wyszczególniony dodatkowo dany kolor i deseń.

Źródło: opracowanie własne na podstawie własnych badań przeprowadzonych na przykładach podrobionej i oryginalnej odzieży.

6.4.3. Badanie odporności wybarwień materiałów na czynniki termiczne (prasowanie)

Charakterystyka obiektu badań:

Z każdej badanej odzieży wycięto po dwie próbki o wymiarach 40 x 100 mm do badania odporności na prasowanie na sucho i na mokro.

Przygotowano również próbki tkanin towarzyszących (o splocie płóciennym) o składzie surowcowym, dla pierwszej tkaniny towarzyszącej takim samym jak badana próbka, a dla drugiej tkaniny towarzyszącej – 100% bawełny.

W przypadku gdy badania próbka była bawełniana (tak jak druga tkanina towarzysząca), wówczas pierwszą tkaniną towarzyszącą była tkanina wełniana.

Tkaniny towarzyszące były materiałami „surowymi”, nie poddanymi (lub poddanymi w niewielkim stopniu) obróbkom uszlachetniającym np. bieleniu, czy apretowaniu.

Tkaniny towarzyszące umieszczane były po obu stronach badanej próbki. Zarówno próbki badane, jak i tkaniny towarzyszące przez 24 godziny były aklimatyzowane w warunkach klimatu normalnego (wilgotność względna powietrza $65\% \pm 3\%$, temperatura powietrza $20^{\circ}\text{C} \pm 1^{\circ}\text{C}$ – zgodnie z normą PN-EN ISO 139: 2005).

Metodyka badań:

Badanie odporności wybarwień na czynniki termiczne (prasowanie) zostało przeprowadzone w oparciu o normę PN-EN ISO 105-X11 z sierpnia 2000 r. „Badania odporności wybarwień. Odporność wybarwień na prasowanie”.

Wyniki badań:

Tabela 9. Wyniki badania odporności wybarwień na prasowanie

Nr próbki*	Tkanina towarzy- sząca (o tym samym składzie surowco- wym co badana próbka)**	Badana próbka		Druga tkanina towarzysząca (bawełniana)	
		Zaraz po prasowaniu	Po 4 godz.	Zaraz po prasowaniu	Po 4 godz.
1a,b,c (nadruk i bez nadruk.)		5	5	5	5
1d (nadruk i bez nadruk.) czerwona		4/5	4/5	4/5	4/5
1e (nadruk i bez nadruk.) czerwona		4/5	4/5	4/5	4/5
2a, b, c		5	5	5	5
3a, b		4/5	4/5	4/5	4/5
4a, b		4/5	4/5	4/5	4/5
5a, b (c. czerwony)		5	5	5	5
5c (czerwony), 5d (łososiowy)		5	5	5	5
5e, f (zielony)		5	5	4/5	4/5
6a, b, c		5	5	5	5
7a, b (beżowy), 7c (biały)		5	5	5	5
7d (granatowy)		5	5	5	5

8a (niebieski), 8b, c (biały)	5	5	5	5	5	5
8d (szary)	5	5	5	5	5	5
9a (czerwony), 9b (biały), 9c (pomarańczowy)	5	5	5	5	5	5
10a (biały), 10b (szary)	5	5	5	5	5	5
10c (czarny)	5	5	4/5	4/5	5	5

* W przypadku gdy badany asortyment składa się z obiektów o różnym kolorze, przy numerze próbki może być wyszczególniony dodatkowo dany kolor i deseń.

** W przypadku gdy badania próbka była bawełniana (tak jak druga tkanina towarzysząca), wówczas pierwszą tkaniną towarzyszącą była tkanina wełniana.

Źródło: opracowanie własne na podstawie własnych badań przeprowadzonych na przykładach podrobionej i oryginalnej odzieży.

Wyniki badań:

Tabela 10. Wyniki badania odporności wybarwień na prasowanie (na mokro)

Nr próbki*	Tkanina towarzysząca (o tym samym składzie surowcowym co badana próbka)**		Badana próbka		Druga tkanina towarzysząca (bawełniana)	
	Zaraz po prasowaniu	Po 4 godz.	Zaraz po prasowaniu	Po 4 godz.	Zaraz po prasowaniu	Po 4 godz.
1a, b, c (nadruk i bez nadruk)	5	5	5	5	5	5
1d (nadruk i bez nadruk.) czerwona	4	4	4/5	4/5	4	4
1e (nadruk) czerwona	4	4	4/5	4/5	4	4
1e (bez nadruk.) czerwona	4/5	4/5	4/5	4/5	4/5	4/5
2a, b, c	4/5	4/5	4	4	4	4
3a, b, 4a, b	4/5	4/5	4/5	4/5	4/5	4/5
5a, b (c. czerwony)	4/5	4/5	4/5	4/5	4/5	4/5
5c (czerwony)	4/5	4/5	4/5	4/5	4	4
5d (łososiowy)	5	5	5	5	5	5
5e, f (zielony)	4/5	4/5	4/5	4/5	4/5	4/5
6a, b, c	4/5	4/5	4/5	4/5	4/5	4/5
7a, b (beżowy)	5	5	5	5	5	5
7c (biały)	5	5	5	5	5	5
7d (granatowy)	4/5	4/5	4/5	4/5	4/5	4/5

Tabela 10 (cd)

8a (niebieski)	4/5	4/5	4/5	4/5	4/5	4/5
8b, c (biały)	5	5	5	5	5	5
8d (szary)	5	5	5	5	5	5
9a (czerwony)	5	5	4/5	4/5	4/5	4/5
9b (biały)	5	5	5	5	5	5
9c (orange)	4/5	4/5	4	4	4/	4
10a (biały)	5	5	5	5	5	5
10b (szary)	5	5	5	5	5	5
10c (czarny)	4/5	4/5	4/5	4/5	4/5	4/5

* W przypadku gdy badany asortyment składa się z obiektów o różnym kolorze, przy numerze próbki może być wyszczególniony dodatkowo dany kolor i deseń.

** W przypadku gdy badania próbka była bawełniana (tak jak druga tkanina towarzysząca), wówczas pierwszą tkaniną towarzyszącą była tkanina wełniana.

Źródło: opracowanie własne na podstawie własnych badań przeprowadzonych na przykładach podrobionej i oryginalnej odzieży.

6.4.4. Badanie trwałości wybarwień na światło

Charakterystyka obiektu badań:

Z każdej sztuki badanej odzieży wycięto po dwie próbki o wymiarach ok. 1 x 5 cm. Jedna próbka przeznaczona była do umieszczenia jej w świetle lampy ksenonowej, a druga, nienaświetlana, pełniła rolę próbki odniesienia.

Próbki naświetlane i próbki odniesienia przed badaniem aklimatyzowano przez 24 godziny w warunkach klimatu normalnego (wilgotność względna powietrza $65\% \pm 3\%$, temperatura powietrza $20^{\circ}\text{C} \pm 1^{\circ}\text{C}$ – zgodnie z normą PN-EN ISO 139: 2005).

Metodyka badań:

Badanie trwałości wybarwień na światło, zostało przeprowadzone w oparciu o normę PN-EN ISO 105-B02 z kwietnia 2006 r. „Badania odporności wybarwień. Część B02: Odporność wybarwień na działanie światła sztucznego: Test płowienia w świetle łukowej lampy ksenonowej”.

Wyniki badań:

Tabela 11. Wyniki badania trwałości wybarwień na światło

Nr próbki*	Czas naświetlania w godzinach (lampą ksenonową)	Badana próbka – zmiana barwy (w oparciu o szarą skalę do oceny zmiany barwy)	TRWAŁOŚĆ Niebieskie wzorce wełniane w skali 1-8 (płowienie)
1a,b (nadruk i bez nadruk.)	6,5	3/4	3/4
1c (nadruk i bez nadruk.)	10	4/5	5
1d (nadruk) czerwona	12	5	6
1d (bez nadruk.) czerwona	10	5	5

1e (nadruk i bez nadruk.) czerwona	10	5	5
2a, b, c	6,5	3/4	3/4
3a, b	12	4	6
4a, b	12	4/5	6
5a,b (c. czerwony)	12	5	6
5c (czerwony)	10	5	5
5d (łososiowy)	8	4	4
5e, f (zielony)	12	4/5	6
6a, b, c	10	3/4	5
7a (beżowy)	10	4/5	5
7b (beżowy), 7c (biały)	6,5	3/4	3/4
7d (granatowy)	8	4	4
8a (niebieski)	12	4/5	6
8b,c (biały)	6,5	3/4	3/4
8d (szary)	10	4/5	5
9a (czerwony), 9b (biały), 9c (pomarańczowy)	6,5	3/4	3/4
10a (biały)	6,5	3/4	3/4
10b (szary)	12	6	6
10c (czarny)	10	4	5

* W przypadku gdy badany asortyment składa się z obiektów o różnym kolorze, przy numerze próbki może być wyszczególniony dodatkowo dany kolor i deseń.

Źródło: opracowanie własne na podstawie własnych badań przeprowadzonych na przykładach podrobionej i oryginalnej odzieży.

6.5. Ogólna ocena komfortu użytkowania w świetle wyników badań

Porównawcza ocena jakości i właściwości użytkowych badanych przykładów podrobionej, jak i oryginalnej odzieży, została przeprowadzona z uwzględnieniem podstawowych i najważniejszych cech, jakie powinien posiadać wyrób odzieżowy.

Istotna była zarówno ocena organoleptyczna, jak i instrumentalna. Ocena organoleptyczna jest podstawową, pierwszą i najczęściej ostatnią oceną jakości i oryginalności wyrobu dokonywaną przez użytkowników. Ocena organoleptyczna jest również pierwszą i ważną oceną dokonywaną przez Służby Celne w chwili sprawdzania odprawianych wyrobów. Przeprowadzone badania instrumentalne miały za zadanie zgłębnienie i jak najbardziej obiektywne zbadanie podstawowych cech jakościowych, wyrażanych parametrami komfortu użytkowania.

Na podstawie analiz i badań na przykładach oryginalnej i podrobionej odzieży można zaproponować następującą ocenę dotyczącą jakości jej wykonania i komfortu użytkowania:

W przypadku oceny organoleptycznej:

(bez oceny znaków towarowych, które nie były przedmiotem badań w pracy)

1. Ogólny, powierzchowny wygląd odzieży naruszającej prawa własności intelektualnej najczęściej prezentuje się bardzo atrakcyjnie. Odzież ta nie sprawia wrażenia wyrobu charakteryzującego się niską jakością wykonania.
2. Przy głębszej ocenie ogólnego wyglądu podrobionej odzieży wraz z analizą lewych stron czy szwów, ujawniał się szereg błędów. Najczęściej odzież ta charakteryzowała się krzywo biegnącymi szwami, nieprecyzyjnie zszytymi elementami wyrobu, nieprecyzyjnym wykończeniem krawędzi odzieży. W miejscach mniej widocznych w odzieży (np. w kapturze), ukrywano błędy w wykroju np. poprzez sztukowanie materiału, wstawianie uzupełniających klinów.
3. W odzieży naruszającej prawa własności intelektualnej bardzo często występowały naszywki, na których podany był skład surowcowy z błędami nomenklaturowymi (w tym błędy w nazewnictwie rodzajów włókien).
4. Zdarzały się również przypadki występowania zasadniczych różnic we wskazanym składzie surowcowym, dla sztuk odzieży z tego samego asortymentu.
5. Praktycznie w każdej analizowanej sztuce podrobionej odzieży krzywo wszyto metki.
6. Odzież oryginalna charakteryzuje się dbałością o szczegóły, która ujawnia się poprzez:
 - a) Precyzyjne i estetyczne wykonanie szwów, wykończeń krawędzi materiałów. Jednak w analizowanej odzieży zdarzały się drobne błędy w dokładności szycia.
 - b) Precyzyjne zszyć elementów odzieży.
 - c) Zastosowanie dodatkowych dekoracyjno-zabezpieczających wszywek, tasemek z oznaczeniem producenta czy zleceniodawcy.
 - d) Estetycznie wszyte metki i informacyjne wszywki z precyzyjnie i bezbłędnie oznaczonym składem surowcowym.

W przypadku oceny organoleptycznej i instrumentalnej:

Ocena zgodności składu surowcowego wskazanego na metce widniejącej w odzieży z rzeczywistym rozpoznaniem składu surowcowego jest szczególnie istotna. Ocena organoleptyczna i instrumentalna zostały przeprowadzone jednocześnie. Wyprowadzono z nich następujące wnioski:

1. Większość analizowanej podrobionej odzieży posiadała błędne wskazania składu surowcowego. W niektórych przypadkach skład surowcowy wskazany na metce skrajnie odbiegał od rzeczywistego rozpoznania.
2. Problemy te nie występowały w przypadku oryginalnej odzieży.

W przypadku oceny instrumentalnej:

1. Wyniki przeprowadzonych badań właściwości użytkowych wykazały między innymi, że część podrobionej odzieży posiada nieprawidłowo dobrany rodzaj materiału do charakterystyki odzieży. Szczególnie widoczne jest to w przypadku badań przepuszczalności powietrza czy badania oporu przepływu

strumienia ciepła i wilgoci, gdzie niektóre dzianiny w ocenie organoleptycznej sprawiały wrażenie ciepłochronnych, a w ocenie instrumentalnej okazywały się być całkowicie odmienne. Związane było to również w pewnym stopniu ze źle dobranym, do charakteru odzieży, składem surowcowym.

2. Pod kątem podatności na mechacenie i pilling, odporności wybarwień na działanie wody, potu, trwałości na światło czy odporność na czynniki termiczne, odzież naruszająca prawa własności intelektualnej cechowała się dużą zmiennością. Jednakże zazwyczaj, większość badanej odzieży wykazywała zadawalające, dobre lub nawet bardzo dobre właściwości użytkowe pod kątem ww. czynników.
3. Nieodosobnione były przypadki, w których podrobiona odzież wykazała bardzo dobre właściwości użytkowe na przykład przy badaniu trwałości na światło, na działanie potu czy na pilling.
4. Zdarzały się również przypadki, w których odzież podrobiona (nr 7-9) posiadała lepsze właściwości użytkowe niż odzież oryginalna (nr 10), którą podrabiała. Jako przykład takiej sytuacji można podać wyniki badań podatności na pilling (odzież nr 9 w stosunku do nr 10).
5. Pod kątem oceny komfortu sensorycznego związanego z odczuciem chwytu, wszystkie przykłady podrobionej odzieży wykazały co najmniej minimalną, dopuszczającą wartość chwytu całkowitego, oraz szereg średnich i dobrych wskazań chwytów podstawowych.

Oceniając ogólną przydatność przeprowadzonych badań dla porównawczej oceny jakości wykonania i właściwości użytkowych podrobionej i oryginalnej odzieży należy uznać, że:

1. Dla grupy użytkowników odzieży, najistotniejszą i zazwyczaj jedyną oceną jest ocena organoleptyczna.
2. Dla grupy producentów odzieży, najistotniejsza jest ocena organoleptyczna, która połączona z oceną instrumentalną uzasadnia jej naukową wartość.
3. Dla organów celnych, podobnie jak dla użytkowników, najistotniejsza jest ocena organoleptyczna.

Istotność poszczególnych badań organoleptycznych i instrumentalnych w ocenie jakości i oryginalności odzieży, można ująć w ramy wskaźników jakościowych.

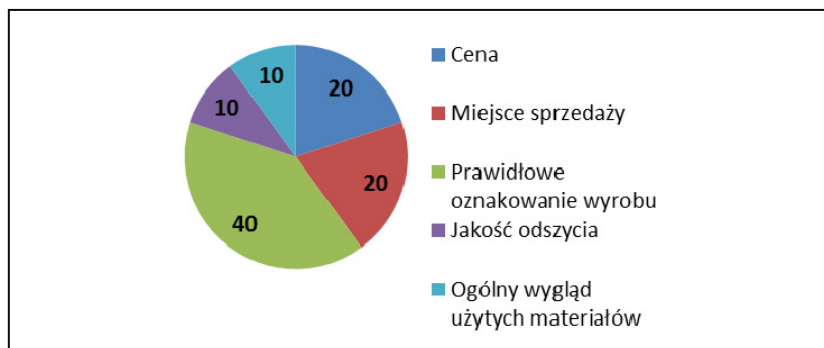
7. WSKAŹNIKI POZWALAJĄCE OKREŚLIĆ RÓŻNICE JAKOŚCI ODZIEŻY PODROBIONEJ W STOSUNKU DO ORYGINALNEJ

Wskaźniki pozwalające charakteryzować odzież pod kątem ustalenia jej oryginalności, powinny być rozpatrywane dwuaspektowo.

W oparciu o wyniki badań, jakim poddane zostały przykłady podrobionej i oryginalnej odzieży i wyprowadzone z nich wnioski, można zaproponować następujące wskaźniki:

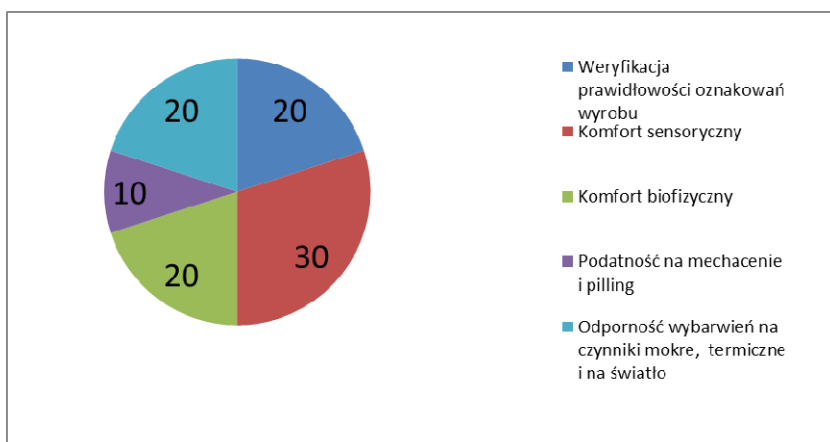
- I. Wskaźniki organoleptyczne – subiektywne, możliwe do zweryfikowania przez przeciętnego użytkownika w ocenie organoleptycznej, takie jak:
- cena,
 - miejsce i charakter sprzedaży,
 - prawidłowe oznakowanie wyrobu (metki, etykiety),
 - jakość odszycia,
 - ogólny wygląd i jakość użytych materiałów (wg oceny wzrokowej i dotykowej),
- II. Wskaźniki użytkowe – obiektywne wskaźniki, możliwe do zweryfikowania w wyniku badań instrumentalnych założonych właściwości użytkowych, określonych ich zastosowaniem:
- weryfikacja prawidłowości oznakowań wyrobu ze stanem faktycznym, szczególnie ze składem surowcowym i warunkami konserwacji,
 - komfort sensoryczny,
 - komfort biofizyczny,
 - odporność wybarwień materiałów odzieży na czynniki mokre (woda, pranie, pot), termiczne (prasowanie) i na światło,
 - podatność materiałów odzieży na mechacenie i pilling.

Wartości liczbowe wytypowanych wskaźników, określających rangę ich istotności w pełnej ocenie jakości wyrobu odzieżowego, pod kątem badań organoleptycznych oryginalności, powinny przyjąć wartości:

Rys. 21. Zbiór jakościowych wskaźników organoleptycznych – stopień ich istotności w ogólnej ocenie

Źródło: opracowanie własne na podstawie własnych badań na przykładach podrobionej i oryginalnej odzieży.

Rys. 22. Zbiór jakościowych wskaźników użytkowych – stopień ich istotności w ogólnej ocenie

Źródło: opracowanie własne na podstawie własnych badań na przykładach podrobionej i oryginalnej odzieży.

8. PODSUMOWANIE I WNIOSKI KOŃCOWE

Po przeprowadzeniu badań i analiz, można sformułować podstawowy, ogólny wniosek:

Odzież naruszająca prawa własności intelektualnej występuje zarówno na polskim, uniijnym, jak i światowym rynku handlu, osiągając ogromną skalę pod względem ilości i wartości podrobionych wyrobów odzieżowych. Dostępna aktualnie na polskim rynku podrobiona odzież nie zawsze charakteryzuje się niską jakością wykonania i złymi parametrami właściwości użytkowych. Na rynku występuje zarówno podrobiona odzież dobrej jakości, nieodbiegająca zasadniczo od parametrów jakościowych odzieży oryginalnej, jak i odzież o niskiej jakości, której ogólny wygląd, jakość wykonania i właściwości użytkowe znacząco odbiegają od przyjętych parametrów jakościowych.

Szersza weryfikacja rozpatrywanych problemów badawczych doprowadziła do następujących, szczegółowych wniosków końcowych:

1. Proceder podrabiania tekstyliów, w tym odzieży i wprowadzania jej na rynek, jak wskazuje historia, nie jest nowym problemem. Istniał już wiele wieków temu w różnych formach i na różnych płaszczyznach. Współcześnie podrabia się odzież na podobnych zasadach jak ponad 100 lat temu. Rozwój konfekcji na przełomie XIX i XX wieku, pogłębiająca się świadomość kreowania marek w celach marketingowych, wymuszały rozwój przepisów prawa z zakresu ochrony praw własności intelektualnej. Jak zostało to

- pokazane w pracy, na przestrzeni XIX i XX wieku, rozwój produkcji i handlu wyrobami (w tym odzieżą), pokrywał się z krystalizacją zasad ochrony praw własności intelektualnej.
2. Odzież naruszająca prawa własności intelektualnej napływa i jest dostępna na polskim rynku. Problem wprowadzania do obrotu podróbionej odzieży istnieje również w całej Unii Europejskiej. Co roku odnotowywane są przypadki zatrzymań podróbionych wyrobów odzieżowych. Problem ten liczony jest w tysiącach zatrzymanych sztuk odzieży o wartościach liczonych w milionach euro.
 3. Głównymi krajami pochodzenia odzieży naruszającej prawa własności intelektualnej, zarówno na przykładzie Polski, jak i całej Unii Europejskiej, są głównie Chiny, Indie, Turcja, czy Bangladesz.
 4. Unia Europejska, jako jeden z członków Światowej Organizacji Handlu (WTO), posiada szereg narzędzi do kontroli towarów (w tym odzieży), napływających do UE z państw trzecich. W zakresie ochrony praw własności intelektualnej, szczególne znaczenie posiadają porozumienia w sprawie handlowych aspektów praw własności intelektualnej, czyli tzw. TRIPS. Na ich mocy wszystkie kraje WTO (w tym UE), mogą kontrolować wyroby pod kątem naruszeń praw własności intelektualnej. Funkcjonuje również szereg innych zasad polityki handlowej, które pozwalają na ochronę krajowych rynków przed niekontrolowanym napływem np. bardzo taniej odzieży (wytwarzanej na przykład poprzez dumping czy subsydia), stanowiącym jeden z najczęstszych nielegalnych praktyk handlowych, w ramach których może być również produkowana odzież naruszająca prawa własności intelektualnej.
 5. Stopień świadomości polskich użytkowników odzieży, w kwestii kupowania i noszenia oryginalnej czy podróbionej odzieży, jest niski. Ponad połowa Polaków jest przekonana, że nie potrafi odróżnić odzieży oryginalnej od podróbionej oraz nie jest w stanie podczas użytkowania odczuć różnicy czy jest to produkt oryginalny, czy podróbiony. Niestety, ponad połowa użytkowników odzieży kupuje odzież, co do której ma pewność lub przypuszczenie, że narusza ona prawa własności intelektualnej.
 6. Polscy użytkownicy są jednak spokojni, jeśli chodzi o podrabianie polskich marek odzieżowych, ponieważ ponad 60% osób uczestniczących w badaniu ankietowym przeprowadzonym w pracy twierdzi, że odzież polskich marek nie jest podrabiana. Przekonanie użytkowników odzieży nie pokrywa się jednak dokładnie ze stanem faktycznym, ponieważ wyniki ankiety przeprowadzonej przez autora, w której wzięli udział polscy producenci odzieży wykazują, iż u co drugiego producenta zaistniał problem podrabiania ich odzieży. Uspokajający może być fakt, że skala tego problemu była najczęściej niewielka, a często wręcz – incydentalna i nie miała większego, negatywnego wpływu na funkcjonowanie firm.

7. Aspekty jakości i komfortu użytkowania odzieży podrobionej w porównaniu z odzieżą oryginalną nie dają podstaw do jednoznacznego stwierdzenia, że każda odzież naruszająca prawa własności intelektualnej jest na pewno słabej jakości. Na podstawie uzyskanych wyników badań można wnioskować, że tak jednoznaczne stanowisko byłoby zbyt wielkim uproszczeniem. Podrobiona odzież, w przypadku wyników przeprowadzonych analiz jakości i badań właściwości użytkowych, wykazywała średnie jak i dobre parametry użytkowe. Zdarzały się również przypadki, gdzie odzież naruszająca prawa własności intelektualnej wykazywała tak samo dobre, a nawet i lepsze, właściwości użytkowe niż odzież oryginalna.
8. Najslabszą stroną podrabianej odzieży, która występowała najczęściej w analizowanych jej przykładach, jest nieprawidłowość oznaczeń składu surowcowego, zarówno co do rzeczywistego składu surowcowego, jak i nieprawidłowości w zakresie nazewnictwa rodzajów włókien.
9. Kolejną, szczególnie mocno widoczną słabą stroną podrobionej odzieży jest jakość szycia. Krzywo biegnące szwy, nieprecyzyjne pasowanie elementów odzieży, zdradzają niską jej jakość i świadczyć mogą o nieautentyczności wyrobu. Jednocześnie, powyższe elementy występujące w podrobionej odzieży pozwalają w prosty, organoleptyczny sposób dostrzec i ocenić jej nieoryginalność. Dzięki temu już na etapie oceny organoleptycznej można tego rodzaju wyrób wychwycić i wycofać go z obrotu (jednak ma to znaczenie w chwili, gdy są tego świadomi użytkownicy).
10. Proponowane w pracy wskaźniki oparte zostały na analizie wyników przeprowadzonych badań. Mają one wskazywać istotność aspektów oceny dokonywanej na wyrobach odzieżowych, w celu ustalenia jego oryginalności. Należy podkreślić, że szereg wskaźników jakościowych opierać się musi na subiektywnej ocenie organoleptycznej, która stanowi istotną podstawę oceny jakości wyrobów odzieżowych, zarówno dla ekspertów, jak i szczególnie dla przeciętnych użytkowników odzieży.
11. Ocena ochrony rynku Unii Europejskiej przed napływem odzieży naruszającej prawa własności intelektualnej, na tle zasad polityki handlowej Wspólnoty, jest wieloaspektowa. Należy podkreślić, że nieporównywalnie większe korzyści płyną z szerokiej liberalizacji rynku UE, wyrażanego m.in. swobodnym przepływem osób, towarów i usług, niż z zagrożeń, jakie stwarza tak swobodne otwarcie rynku państw członkowskich.

Jak zostało to wskazane i szeroko omówione w pracy doktorskiej, w Polsce – jako jednym z krajów Wspólnoty – działa szereg instytucji, których celem jest również przeciwdziałanie obrotowi podrobionymi produktami na rynku. Działania kontrolne mogą być prowadzone zarówno na granicy, jak i wewnątrz rynku.

Otwarty, liberalny rynek Wspólnoty potrzebuje profilaktyki, polegającej na rozbudowaniu i rutynowej edukacji konsumentów – obywateli UE, na temat rozpoznawania podrobionej odzieży (i innych wyrobów) oraz uświadomienia zagro-

żeń, jakie wynikają z użytkowania takiej odzieży. Istotne jest uzmysłowienie, że podrabianie odzieży to nie tylko skopiowany znak towarowy, kolor, deseń czy ogólny, markowy krój. To przede wszystkim, jak to wykazały badania, źle wyprodukowana odzież, której ogólna jakość i właściwości użytkowe, mogą odbiegać od standardów.

Nawet jeśli podrobiona odzież charakteryzuje się dobrymi właściwościami użytkowymi, to jej pojawienie osłabia finansowo legalny rynek produkcji tekstyliów.

Literatura

- [1] Kocińska Maria Karolina, Maik Jerzy, „Średniowieczne i nowożytnie plomby tekstylne z wykopalisk w Gdańsku”, Łódzkie Towarzystwo Naukowe, Muzeum Archeologiczne w Gdańsku, Instytut Archeologii i Etnologii PAN, Łódź 2004, ISSN 0065-0986.
- [2] Gołębiowski Łukasz, *Ubiory w Polsce. Od najdawniejszych czasów aż do chwil obecnych*, Drukiem A. Gałęzowskiego i Komp., Warszawa 1830.
- [3] Midzio Stanisław, *Z dziejów rzemiosła krawieckiego w Warszawie 1339-1980*, Cech Krawców i Rzemiosł Włókienniczych m.st. Warszawy i Muzeum Historyczne m.st. Warszawy, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1980.
- [4] Coleman Ann Elizabeth, "The Opulent Era. Fashions of Worth, Doucet and Pingat", Thames and Hudson and The Brooklyn Museum, 1989.
- [5] Jabłkowski Feliks, Bracia Jabłkowscy – romans ekonomiczny, Wydawnictwo ISKRY, Warszawa 2005.
- [6] Trella Aleksandra, Sierańska Ewa, *Z modą przez XX wiek*, Centralne Muzeum Włókiennictwa w Łodzi, 2009.
- [7] Orlińska-Mianowska Ewa, *Modny świat XVIII wieku*, Muzeum Narodowe w Warszawie, Warszawa 2003.
- [8] Challoner Jack, *1001 wynalazków, które zmieniły świat*, Grupa Wydawnicza PUBLICAT S.A., Poznań 2009.
- [9] Stewart Mary Lynn, "Dressing Modern Frenchwomen. Marketing Haute Couture, 1919-1939", The Johns Hopkins University Press, Baltimore.
- [10] Szlendak Tomasz, Pietrowicz Krzysztof – redakcja, *Rozkoszna zaraza. O rządach mody i kulturze konsumpcji*, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2007.
- [11] Sparke Penny, *DESIGN. Historia wzornictwa*, Wydawnictwo Arkady, Warszawa 2012.
- [12] De Marly Diana, "Worth. Father of Haute Couture", First published in Great Britain 1980 By Elm Tree Books, Garden House 57-59 Long Acre, London WC2E9JZ.
- [13] De Marly Diana, "The history of Haute Couture 1850-1950", BT Batsford Ltd London, ISBN:0 7134 1988 1.
- [14] Boucher Francois, *Historia mody. Dzieje ubiorów od czasów prehistorycznych do końca XX wieku*, Wydawnictwo Arkady.

- [15] Takeda Sadako Sharon, Spilker Durland Kaye, "Fashioning fashion. European dress in detail 1700-1915", Los Angeles County Museum of Art 2010.
- [16] Możdżyńska-Nawotka Małgorzata, O modach i strojach, Wydawnictwo Dolnośląskie, Wrocław 2004.
- [17] Faryś Przemysław Krystian, Ubiór kobiety i jego tajemnice 1780-1930. Styl-zremiosło-produkt, Wydawnictwo DiG, Warszawa 2014.
- [18] Delphine Desveaux, "Fortuny", fashion memoir, Thames and Hudson 1998.
- [19] Barille Elizabeth, "Lanvin", fashion memoir, Thames and Hudson 1997.
- [20] Browne Clare, "Silk desings of the eighteenth century. From the Victoria and Albert Museum, London", Thames and Hudson 1996.
- [21] Rothstein Natalie, "The Victoria & Albert Museum's Textile Collection. Woven textile design in Britain from 1750 to 1850", Canopy Book 1994.
- [22] Fukai Akiko i inni, Moda. Historia mody od XVIII do XX wieku. Kolekcja Instytutu Ubioru w Kioto, Wydawnictwo Taschen, 2002.
- [23] Lasiński-Sulecki Krzysztof – redakcja, Prawo celne. Międzynarodowe, wspólnotowe, polskie, 2. wydanie zaktualizowane i rozszerzone, Wydawnictwo Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., Warszawa 2009.
- [24] Błasiak-Barnuś Dorota, Leksykon prawa celnego, Oficyna Wydawnicza BRAN-TA, Bydgoszcz 2006.
- [25] Michalak Arkadiusz, Interes publiczny i jego oddziaływanie na powstanie, treść i wykonywanie praw własności intelektualnej, monografie prawnicze, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2012.
- [26] Michniewicz Grzegorz, Ochrona własności intelektualnej, 2. wydanie, wykłady specjalizacyjne, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2012.
- [27] Krajewski Andrzej, „Krwio pijcy kontra złodzieje”, Newsweek nr 6/2012.
- [28] Stowarzyszenie Autorów ZAiKS,
http://zaiks.org.pl/220,0,54_krotka_historia_prawa_autorskiego, dostęp z dnia 26.06.2012 r.
- [29] Parlament Europejski, <http://www.europarl.europa.eu/news/pl>.
- [30] Internetowy System Aktów Prawnych, Kancelaria Sejmu RP, <http://isap.sejm.gov.pl/>.
- [31] EUR-Lex - Dostęp do aktów prawnych Unii Europejskiej,
<http://eur-lex.europa.eu/pl/index.htm>.
- [32] Oficjalny Portal Unii Europejskiej, http://europa.eu/index_pl.htm.
- [33] Urząd Patentowy Rzeczypospolitej Polskiej,
<http://www.uprp.pl/strona-glowna/Menu01,9,0,index,pl/>.
- [34] Office for Harmonization in the Internal Market (Urząd Harmonizacji Rynku Wewnętrzny) OHIM, <http://oami.europa.eu/ows/rw/pages/index.en.do>
- [35] Promińska Urszula – redakcja merytoryczna, Własność intelektualna w działalności przedsiębiorców, Fundacja Rozwoju Przedsiębiorczości, Łódź wrzesień 2010.
- [36] Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, ochrona praw autorskich i praw pokrewnych, <http://www.mkidn.gov.pl/pages/strona-glowna/ministerstwo/ochrona-praw-autorskich-i-praw-pokrewnych.php>.
- [37] Izba Celna w Łodzi, <http://www.lodz.ic.gov.pl/>.
- [38] Główny Urząd Statystyczny „Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON, 2011 r.”, informacje i opracowania statystyczne, GUS, Warszawa 2012, s. 40-41.

- [39] Główny Urząd Statystyczny, Polska Klasyfikacja Działalności, PKD-2007, http://www.stat.gov.pl/klasyfikacje/pkd_07/pkd_07.htm.
- [40] Centralne Informatorium Statystyczne GUS-u w Warszawie, informacje zamówione i przesłane drogą elektroniczną, z wykazem podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON, z wyszczególnieniem poszczególnych województw oraz działów i podklas PKD 2007. Dane statystyczne za lata od 2003 r. do I kwartału 2012 r.
- [41] Główny Urząd Statystyczny „Produkcja wyrobów przemysłowych w 2010 r.”
- [42] Główny Urząd Statystyczny „Produkcja ważniejszych wyrobów przemysłowych” IV 2012 r.
- [43] Główny Urząd Statystyczny, „Rocznik statystyczny handlu zagranicznego 2011”, Warszawa 2011, ISSN 0079-2691.
- [44] Ministerstwo Finansów RP, Komenda Główna Policji, Komenda Główna Straży Granicznej – dane statystyczne przekazane, w ramach wniosku o udostępnienie informacji publicznej, na temat skali podrabiania odzieży i strat wynikających z nielegalnego obrotu.
- [45] Ministerstwo Sprawiedliwości RP – dane statystyczne przekazane, w ramach wniosku o udostępnienie informacji publicznej, na temat karalności za przestępstwa z art. 305 Prawa Własności Przemysłowej i art. 306 Kodeksu Karnego.
- [46] Urząd Patentowy RP – dane statystyczne przekazane, w ramach wniosku o udostępnienie informacji publicznej, na temat ilości udzielonych praw z rejestracji wzorów przemysłowych dotyczących odzieży i dodatków.
- [47] Służba Celną Rzeczypospolitej Polskiej, System ISZTAR – informacja taryfowa, http://ishtar.mf.gov.pl:7080/taryfa_celna/web/main_PL.
- [48] Sulima Roch, Antropologia codzienności, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, wydanie I, Kraków 2000.
- [49] Wysokińska Zofia – redakcja, Strategie prokonkurencyjne w przemyśle tekstylnoodzieżowym na tle tendencji rozwojowych na rynkach europejskich, Łódź 2005.
- [50] Wysokińska Zofia, Witkowska Janina, Integracja Europejska. Rozwój rynków, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa-Łódź 2000.
- [51] Nowak Alojzy Zbigniew, Integracja Europejska: szansa dla Polski?, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2002.
- [52] Nowak Alojzy Zbigniew, Krzysztof Opolski, Jarosław Górski – red. naukowa, Promocja Polski: narzędzie wspierania konkurencyjności?, Wydawnictwo Naukowe Wydziału Zarządzania UW, Warszawa 2010.
- [53] Barcz Jan, Kawecka-Wyrzykowska Elżbieta, Michałowska-Gorywoda Krystyna, Integracja Europejska, Wydawnictwo Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., Warszawa 2007.
- [54] Molendowski Edward, Integracja handlowa w nowych państwach członkowskich (UE-10). Doświadczenia i wnioski dla innych krajów Europy Środkowej i Wschodniej, Wydawnictwo Difin, 2012.
- [55] Małuszyńska Ewa, Gruchman Bohdan – redakcja, Kompendium wiedzy Unii Europejskiej, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2012.
- [56] McCormick John, Zrozumieć Unię Europejską, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2010.
- [57] Komisja Europejska, Akt o jednolitym rynku, http://ec.europa.eu/internal_market/smact/index_pl.htm

- [58] Klein Naomi, No Logo, Wydawnictwo Świat Literacki, 2004.
- [59] Post Richard, Post Penelope, Zarządzanie ochroną marki, Wydawnictwo Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., Warszawa 2011.
- [60] Joachimsthaler Erich, Aaker David i inni, Zarządzanie marką, Harvard Business Review, Wydawnictwo Helion, 2006.
- [61] Hague Paul, Badania marketingowe. Planowanie, metodologia i ocena wyników, Polish edition copyright 2006 by Wydawnictwo Helion.
- [62] Biuletyn Informacji Publicznej Izby Celnej w Warszawie, ochrona praw własności intelektualnej,
http://bip.warszawa.ic.gov.pl/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=86&Itemid=628.
- [63] Porzecka Barbara – redakcja, Kodeks Karny, Kodeks Postępowania Karnego, Kodeks Karny Wykonawczy, Koszty Sądowe Karne, Wydawnictwo C.H. BECK, Warszawa 2004.
- [64] Golat Rafał, Prawo autorskie. Komentarz dla praktyków, Ośrodek Doradztwa i Doskonalenia Kadr Sp. z o.o., Gdańsk 2008.
- [65] Prawo Własności Przemysłowej, Internetowy System Aktów Prawnych, Kancelaria Sejmu RP, <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20010490508>.
- [66] Kotarba Wiesław, Ochrona własności intelektualnej, Oficyna Wydawnicza Politechniki Warszawskiej, Warszawa 2012.
- [67] Komisja Europejska, "Taxation and customs union, Report on EU customs enforcement of intellectual property rights. Results at the EU border 2011",
http://ec.europa.eu/taxation_customs/resources/documents/customs/customs_controls/co-unterfeit_piracy/statistics/2012_ipr_statistics_en.pdf
- [68] Główny Urząd Statystyczny, „Społeczeństwo informacyjne w Polsce. Wyniki badań statystycznych z lat 2007-2011”, Warszawa 2012,
http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/nts_spolecz_inform_w_polsce_2007-2011.pdf
- [69] Policja.pl, <http://www.policja.pl/portal/pol/>.
- [70] Izba Celna w Warszawie,
http://bip.warszawa.ic.gov.pl/index.php?option=com_frontpage&Itemid=419.
- [71] Główny Urząd Statystyczny, „Budżety gospodarstw domowych 2006-2011 r.”,
http://www.stat.gov.pl/gus/5840_4824_PLK_HTML.htm.
- [72] Główny Urząd Statystyczny, „Sytuacja gospodarstw domowych w 2011 roku w świetle wyników badania budżetów gospodarstw domowych”,
http://www.stat.gov.pl/gus/5840_1160_PLK_HTML.htm.
- [73] Główny Urząd Statystyczny, „Koniunktura konsumencka”,
http://www.stat.gov.pl/gus/5840_7568_PLK_HTML.htm,
- [74] Główny Urząd Statystyczny, „Jakość życia i spójność społeczna 2011 (wstępna analiza wyników badania ankietowego)”,
http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/wz_jakosc_zycia_i_spojnosc_spoleczna_2011_-_wstepna_analiza_wynikow_badiania_ankietowego.pdf.
- [75] Krucińska Izabella, Konecki Włodzimierz, Michalak Marina, Systemy pomiarowe we włókiennictwie, Wydawnictwo Politechniki Łódzkiej, Łódź 2006.
- [76] Urbańczyk Grzegorz, Fizyka Włókna, Wydawnictwo Politechniki Łódzkiej, Łódź 2002.

- [77] Urbańczyk Grzegorz, Nauka o włóknie, Wydawnictwa Naukowo-Techniczne, Warszawa 1985.
- [78] Jeziorny Andrzej, Lipp-Symonowicz Barbara, Nauka o włóknie – laboratorium, Wydawnictwo Politechniki Łódzkiej, Łódź 1980.
- [79] Salerno-Kochan Renata, Nowe elementy towaroznawczej oceny bezpieczeństwa wyrobów włókienniczych, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie. Seria Specjalna, Monografie, nr 202, Kraków 2011.
- [80] Konecki Włodzimierz – redakcja, Metrologia surowców i wyrobów włókienniczych, Laboratorium cz. 1 i 2, Wydawnictwo Politechniki Łódzkiej, Łódź 1996.
- [81] Żurek Witold, Struktura płaskich wyrobów włókienniczych, Wydawnictwa Naukowo-Techniczne, Warszawa 1983.
- [82] Struszczyk Marcin, Komisarczyk Agnieszka, Krucińska Izabella, Kowalski Krzysztof, Kopias Kazimierz, "Ultra-light knitted structures for application in urologinecology and general surgery – optimization of structure", *FiberMed* 11, 28-30 June 2011, Tampere, Finland.
- [83] Korliński Władysław, Frontczak Zbyszek, Stanisław Martynow, Kowalski Krzysztof, Roman Święcicki, „Analiza metod oceny maszyn dziewiarskich i ich aplikacja do szydełek cylindrycznych”, „Przegląd Włókienniczy”, 1974 r, s. 278-284.
- [84] Wolniak Radosław, Skotnicka-Zasadzień Bożena, Zarządzanie jakością dla inżynierów, Wydawnictwo Politechniki Śląskiej, Gliwice 2010.
- [85] Szosland Janusz, Podstawy budowy i technologii tkanin, Wydawnictwa Naukowo-Techniczne, Warszawa 1979.
- [86] Zajkiewicz Henryk, Budowa tkanin, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, 1975.
- [87] Korliński Władysław, Podstawy dziewiarstwa, Wydawnictwa Naukowo-Techniczne, Warszawa 1981.
- [88] Kowalczyk Ryszard, Krój odzieży damskiej, Fabryka Wkładów Odzieżowych „Camela”, 2003.
- [89] Kowalczyk Ryszard, Krój odzieży męskiej, Fabryka Wkładów Odzieżowych „Camela”, 2003.
- [90] PIOT – Związek Pracodawców Przemysłu Odzieżowego i Tekstylnego, sierpień 2013. „Przewodnik cech użytkowych tkanin przeznaczonych do produkcji odzieży, opracowany na potrzeby umów handlowych”.
- [91] Faryś Przemysław Krystian, „Ciucholandy widziane oczami klientów”, „Przegląd Włókienniczy” WOS, nr 4/2012.
- [92] Norma PN-EN ISO 5084 z lipca 1999 r. „Wyznaczanie grubości wyrobów włókienniczych”.
- [93] Norma PN-EN ISO 9237 z grudnia 1998 r. „Wyznaczanie przepuszczalności powietrza wyrobów włókienniczych”.
- [94] Norma PN-EN 31092 z grudnia 1998 r. „Wyznaczanie właściwości fizjologicznych. Pomiar oporu cieplnego i oporu pary wodnej w warunkach stanu ustalonego”.
- [95] Norma PN-EN ISO 12945-2 z grudnia 2002 r. „Wyznaczanie skłonności powierzchni płaskiego wyrobu do mechacenia i pillingu. Część 2: zmodyfikowana metoda Martindale’a”.
- [96] Norma PN-EN ISO 105-E01 ze stycznia 1999 r. „Badania odporności wybarwień. Odporność wybarwień na działanie wody”.

- [97] Norma PN-ISO 105-C06 z sierpnia 1996 r. „Badania odporności wybarwień. Odporność wybarwień na pranie domowe i komunalne”.
- [98] Norma PN-EN ISO 105-E04 z lutego 2011 r. „Badania odporności wybarwień. Część E04: Odporność wybarwień na działanie potu”.
- [99] Norma PN-EN ISO 105-X11 z sierpnia 2000 r. „Badania odporności wybarwień. Odporność wybarwień na prasowanie”.
- [100] Norma PN-EN ISO 105-B02 z kwietnia 2006 r. „Badania odporności wybarwień. Część B02: Odporność wybarwień na działanie światła sztucznego: Test płowienia w świetle łukowej lampy ksenonowej”.
- [101] Doss Farrell, Robinson Tammy, "Luxury perceptions: Luxury brand vs counterfeit for young US female consumers", *Journal of Fashion Marketing and Management* Volume 17, Issue 4, 2013, Pages 424-439.
- [102] Fernandes Cedwyn, "Analysis of counterfeit fashion purchase behaviour in UAE", *Journal of Fashion Marketing and Management*, Volume 17, Issue 1, February 2013, Pages 85-97.
- [103] Zampetakis Leonidas A. "The emotional dimension of the consumption of luxury counterfeit goods: An empirical taxonomy", *Marketing Intelligence and Planning*, Volume 32, Issue 1, 2014, Pages 21-40.
- [104] Robertson Kirsty, "Embroidery pirates and fashion victims: Textiles, craft and copyright", *Textile: The Journal of Cloth and Culture*, Volume 8, Issue 1, March 2010, Pages 86-111.
- [105] Yoo Boonghee, Lee Seunghee, "Buy genuine luxury fashion products or counterfeits?", *Advances in Consumer Research* Volume 36, 2009, Pages 280-286.
- [106] Swami Viren, Chamorro-Premuzic Tomás, Furnham Adrian F., "Faking it: Personality and individual difference predictors of willingness to buy counterfeit goods", *Journal of Socio-Economics*, Volume 38, Issue 5, October 2009, Pages 820-825.
- [107] Juggessur Joshie, Cohen Geraldine, "Is fashion promoting counterfeit brands?", *Journal of Brand Management*, Volume 16, Issue 5-6, March 2009, Pages 383-394.
- [108] Stockinger Barbara, "Countering counterfeits", *Sportswear International*, Issue 213, July 2007, Pages 208+210.

RESEARCH OF CLOTHING CONTRAVENING INTELLECTUAL PROPERTY RIGHTS IN THE ASPECT OF TRADING ON THE POLISH MARKET AND RATING OF UTILITY PROPERTIES

Summary

General purpose of doctoral dissertation it was presentation of the scale of the problems of trading of clothing contravening intellectual property rights in Poland and characterisation of the clothing for quality of execution and utility properties.

In doctoral dissertation performed analysis of fake clothing trade market scale and two questionnaire researches addressed to Polish users and to manufacturers of clothing in Poland on the analyzed issues. Also made sensory and instrumental research of quality of execution and utility properties of examples of fake and original clothing.

After analysis and research, you can describe a basic, general conclusion:

1. Counterfeiting of textiles and clothing, and putting it on the market, is not a new problem as history shows.
2. The main countries of origin of clothing contravening intellectual property rights, on the example of Polish and European Union are: China, India, Turkey, and Bangladesh.
3. Statistical data show that trade of clothes contravening intellectual property rights is a very serious problem. A lot of counterfeit clothing (thousands pieces of clothing), with the value calculated in millions of zlotys is confiscated every year.
4. The level of awareness of Polish users of clothing, in terms of buying and wearing the original or fake clothing, is low. More than a half of Polish users is sure that they cannot distinguish the original from the counterfeit clothes and can't tell the difference.
5. Quality and comfort of counterfeit clothing in comparison with the original clothing, do not give basis to a clear statement that any clothing contravening intellectual property rights is definitely low quality.
6. The weakest side of counterfeit clothing are incorrect description of fibers composition, both as for the actual fibers composition and errors in the naming of fibers.
7. Another weakness of counterfeit clothing is the quality of sewing. Careless seams, imprecise fit of elements of clothing.